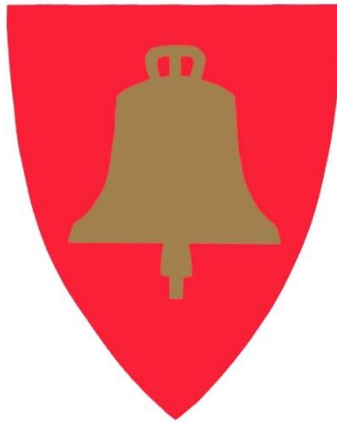

Årsmelding 2018

Innhold

1. Rådmannens kommentarer.....	4
1.1 Drift.....	5
1.2 Brukere og tjenester.....	5
1.3 Administrativ organisering	6
1.4 Ledelse	6
1.5 Bemanning/ rekruttering.....	6
1.6 Medarbeidere i Tolga kommune	6
1.7 Nærvær.....	7
1.8 Trivsel.....	7
1.9 Kompetanseutvikling	7
1.10 Internkontroll og HMS	8
1.11 Etisk standard	8
1.12 Likestilling/ diskriminering.....	8
1.13 Arbeidsmiljø.....	9
1.14 Medarbeidersamtaler.....	9
1.15 Samarbeid med tillitsvalgte	9
1.16 Interkommunalt samarbeid.....	9
1.17 Samfunnsutvikling	9
1.18 Konklusjoner/ utfordringer.....	10
2. Økonomisk analyse	11
2.1 Investering	11
2.2 Drift.....	11
2.3 Budsjettavvik	11
2.4 Driftsresultat.....	12
2.5 Inntekter	13
2.6 Lån.....	13
2.7 Balanseregnskapet.....	14
2.8 Finansforvaltning	15
3. Utredningsoppgaver 2018	16
4. Rådmannens stab og støtte.....	17
4.1 Tjenestefomfang og ressursinnsats	17

4.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet	17
4.3 Tiltak som støtter oppunder kommuneplanens mål og satsingsområder – 2018	19
4.4 Tiltak knyttet mot Folkehelse og «Tolga dyrker måltidet»	20
4.5 Mål og resultatindikatorer for Rådmannens stab og støtte – samlet	20
4.6 Økonomisk resultat – rådmannens stab og støtte samlet	22
4.7 Oppsummering og konklusjoner - rådmannens stab og støtte samlet.....	22
5. Sektor Samfunnsutvikling.....	23
5.0.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats for hele sektoren	23
5.0.2 Tiltak som støtter oppunder kommuneplanens mål og satsingsområder – 2018	23
5.0.3 Tiltak som støtter oppunder styringsplattform for – Samfunnsutvikling – 2018	26
5.0.4 Tiltak knyttet mot «Folkehelse» og «Tolga dyrker måltidet»	27
5.0.5 Mål og resultatindikatorer – samlet for sektoren Samfunnsutvikling	28
5.0.6 Økonomisk resultat – sektor samfunnsutvikling totalt	29
5.0.7 Oppsummering og konklusjoner – sektor samfunnsutvikling totalt	29
5.1 Kultur og utvikling	29
5.1.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats.....	29
5.1.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet.....	30
5.1.3 Oppsummering og konklusjoner.....	32
5.2. Landbruk.....	34
5.2.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats	34
5.2.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet.....	34
5.2.3 Oppsummering og konklusjoner	34
5.3 Plan.....	35
5.3.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats	35
5.3.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet.....	35
5.4 Teknisk.....	35
5.4.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats	35
5.4.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet.....	36
5.4.3 Oppsummering og konklusjoner	37
6. Sektor Oppvekst	37
6.0.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats for hele sektoren	38
6.0.2 Tiltak som støtter oppunder kommuneplanens mål og satsingsområder – 2018	39

6.0.3 Tiltak som støtter oppunder styringsplattform for Oppvekst – 2018.....	40
6.0.4 Tiltak knyttet mot Folkehelse og «Tolga dyrker måltidet»	41
6.0.5 Mål og resultatindikatorer for Oppvekst.....	42
6.0.6 Økonomisk resultat – sektor oppvekst samlet	44
6.1 Barnehagene i Tolga	44
6.1.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats	44
6.1.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet.....	45
6.1.3 Oppsummering og konklusjoner	46
6.2 Tolga skole	47
6.2.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats	47
6.2.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet.....	48
6.2.3 Oppsummering og konklusjoner	50
6.3.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats	52
6.3.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet.....	52
6.3.3 Oppsummering og konklusjoner	55
6.4 Tolga kulturskole.....	55
6.4.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats	55
6.4.3 Oppsummering og konklusjoner	57
7. Sektor Velferd.....	58
7.0.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats for hele sektoren	58
7.0.2 Tiltak som støtter oppunder kommuneplanens mål og satsingsområder – 2018	60
7.0.3 Tiltak som støtter oppunder styringsplattform for Velferd – 2018	62
7.0.4 Tiltak knyttet mot Folkehelse og «Tolga dyrker måltidet»	64
7.0.5 Mål og resultatindikatorer for Velferd – samlet	66
7.0.5 Økonomisk resultat- Velferd samlet.....	68
7.1 Helse	68
7.1.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats	68
7.1.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet.....	69
7.1.3 Oppsummering og konklusjoner	71
7.2 Institusjon	71
7.2.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats	71
7.2.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet.....	72

7.2.3. Oppsummering og konklusjoner Institusjon (Sykehjem og Kjøkken).....	74
7.3 Re-/habilitering og mestring	75
7.3.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats	75
7.3.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet.....	76
7.3.3 Oppsummering og konklusjoner	80
8. NAV Tolga	80
9. Interkommunale samarbeid Tolga kommune inngår i	83
10. Investeringsprosjekter i 2018.....	85
11. Investeringer – VAR-området – selvkost 2018.....	86

1. Rådmannens kommentarer

Årsmeldingen er rådmannens melding til kommunestyret om det som har skjedd i foregående kalenderår. Den skal behandles sammen med årsregnskapet.

Årsmeldingen er et viktig politisk verktøy, ikke minst i forhold til arbeid med budsjett og økonomiplan/handlingsprogram. Informasjonen i årsmeldingen er derfor i første rekke myntet på å nå politisk nivå. Årsmeldingen skal så langt det lar seg gjøre, synliggjøre hva som har skjedd i 2018 og besvare om de mål, retninger og føringer som ble gitt i budsjettet for 2018 er gjennomført.

1.1 Drift

Netto driftsresultat for 2018 er på 2,07%. Netto driftsresultat er lik brutto driftsresultat, inklusiv avskrivninger minus summen av netto renteutgifter og netto gjeldsavdrag. En ledetråd i forhold til økonomistyring i kommunal sektor utarbeidet av Teknisk beregningsutvalg (TBU) er at et netto driftsresultat over tid bør ligge på ca. 1,75 % (tidligere 3 %). Fra 2017 til 2018 har kommunen omtrent 2 millioner mindre i inntekter, 2 millioner mer i utgifter til lønn(lønnsøkninger), og 3,5 millioner mer i overføringer knyttet til avslutning og utbetaling av Husbankprosjekt.

Ut fra disse forutsetningene framstår det økonomiske resultatet som bra. Netto driftsresultat i 2018 er på kr 3 478 000,- og et regnskapsmessig mindreforbruk på kr 6 219 000,-.

Hovedårsakene til mindreforbruk kan forklares med:

- ✓ Finansområdet: 3,6 MNOK merinntekt/mindre kostnader (tar opp lån sent på året, merinntekter flyktninger som kom sent på året)
- ✓ I driftsbudsjettet er det mindreforbruk på 2,5 MNOK (inkl. budsjettjusteringen i andre tertial på 1,5 MNOK, samt inndekning av tidligere års underskudd på VAR- området på 500.000,-. Det betyr at det er omtrent 500 000,- i reell innsparing på drift i 2018)

Tall for sektorene:

- ✓ Velferd/PLO: 2,0 MNOK mindreforbruk (og av dette er det brukt 800 000,- mindre enn budsjettet på barnevern)
- ✓ Oppvekst: 300 000,- merforbruk
- ✓ Samfunnsutvikling: 700 00,-merforbruk

Når det gjelder detaljer om resultatene for de enkelte sektor/enheter fremgår dette under presentasjonen av disse.

Gjennom de tre siste årene har kommunen styrket avsetning til disposisjonsfond. Ved årsskiftet 2017 var disposisjonsfondet på 15, 3 millioner. Pr 31.12.18 er kommunens disposisjonsfond på 20.559.670,- Det har gitt kommunen et handlingsrom og en mulighet til å kunne håndtere utfordrettede forhold.

1.2 Brukere og tjenester

Tolga har et tjenestetilbud som både i kvalitet og kvantitet må anses som bra.

Kommunebarometeret har over tid vist at Tolga leverer bra og scorer høyt på mange områder. Tolga havner på en 27. plass i den endelige målingen av Kommunebarometeret 2018 fra Kommunal Rapport. Plasseringen er korrigert med hensyn til økonomiske rammebetingelser. Nøkkeltallene er samlet sett helt i toppsjiktet i Kommune-Norge. Tolga er helt i toppsjiktet innen grunnskole. Kommunen er også inne på Topp 100-lista hva gjelder barnehage, økonomi, enhetskostnader og kultur. Kommunenes handlingsrom er under stadig endring. Derfor er det helt avgjørende å skape en kultur som evner å tilpasse seg de rammene man til enhver tid har å drifte for. Tolga har over flere år jobbet aktivt for å utvikle en slik kultur sammen med de ansatte.

For tjenesteproduksjon vises det til beskrivelsen av det enkelte sektor/enhet.

1.3 Administrativ organisering

Tolga kommune har en tilpasset to-nivåmodell. Vi er organisert i tre sektorer; Oppvekst, Velferd og Samfunnsutvikling. For sektorene Oppvekst og Samfunnsutvikling har man nå enhetslederne med et overordnet koordineringsansvar for sin sektor. Innen Velferd har kommunen en mer rendyrket sektorleder. En slik organisering gir effekter gjennom mer helhet og god samhandling. For ytterligere effekt av dette vurderes å gi mer myndighet til sektorlederrollen i Oppvekst og Samfunnsutvikling. I rådmannens stab og støtte inngår; økonomi/lønn, personal, IKT, servicetorget.

1.4 Ledelse

I ledelsen i Tolga kommune inngår følgende: Strategiske ledergruppe; rådmann, økonomisjef, personalsjef og 3 sektorledere. Operativt ledernivå utover de som inngår i strategisk ledergruppe er 9 enhetsledere.

Lederne i Tolga kommune har et stort og viktig ansvar både i forhold til tjenesteproduksjon, utvikling og de ansattes ve og vel.

Lederutvikling er en kontinuerlig prosess. Tolga kommune har faste arenaer og møtepunkt for ledelsen, hvor ledelsesutøvelse/utvikling er en del av dette.

Tolga kommune har hatt rådmannskifte i 2018. Avtroppende rådmann sluttet medio mars og personalsjefen var konstituert rådmann fram til ny tiltrådte 01.06.18.

1.5 Bemanning/ rekruttering

Personalsituasjonen i Tolga kommune har vært stabil. Kommunen har god tilgang på kvalifisert personell på de aller fleste områder, men en ser en tendens til at noen yrkesgrupper med krav til høyere utdanning har vært mer krevende å rekruttere. (høyskoleutdannet helsepersonell med videreutdanning, ledere, økonomisjef). Det er å merke seg at antall årsverk fra 2013 til 2018 har gått ned med 15, noen som tilsvarer 10 %. Dette har vært et ledd i forhold til å tilpasse driften til de økonomiske realiteter. Antall årsverk er i samsvar med de behov og oppgaver kunne har og skal løse.

1.6 Medarbeidere i Tolga kommune

År	2014	2015	2016	2017	2018

Antall ansatte	164	159	161	154	156
Antall årsverk	138	135	134	132	133

1.7 Nærvær

Tolga kommune er IA-bedrift, og det forplikter kommunen til å jobbe aktivt for å øke nærværet i organisasjonen. Målet for tilstedeværelse var satt til 94,1 %. Ved årsslutt viser statistikken en tilstedeværelse på 95 %:

År	Fraværsdager	Nærvær	Fravær
2012	1785	94,8	5,2
2013	1633	95,3	4,7
2014	2200	94,1	5,9
2015	1472	96,0	4,0
2016	1556	95,8	4,2
2017		95,3	4,7
2018		95	5

Nærværet i Tolga kommune er ekstremt høyt. Ordningen med utvidet egenmeldingsperiode som ble innført fra 01.01.2012 har gitt gode resultater. Det drives en systematisk oppfølging av sykemeldte/ansatte som står i fare for å bli sykemeldt. Tolga kommune har ansatte med meget høy arbeidsmoral.

1.8 Trivsel

Medarbeiderundersøkelse blant ansatte ble gjennomført i mars 2016, men ble ansett relatert både til 2016 og 2015. Svarprosenten lå på 93 %. Dette var en ekstrem høy svarprosent. Svarprosenten har i Tolga kommune tidligere ligget på mellom 74 – 78 %, noe som også anses som bra. Dette var en helt ny undersøkelse som ble gjennomført. Undersøkelsen har mest fokus på motivasjon og mestring. Tolga kommune har medarbeidere med stor grad av motivasjon, de blir motivert og de føler mestring i hverdagen. Ny undersøkelse var planlagt gjennomført høsten 2018, men i samråd med tillitsvalgte og ledere gjennomføres den med svarfrist 10.04.19

1.9 Kompetanseutvikling

Tolga satser på medarbeiderskap. «Medarbeiderskap» er et opplæringsprogram utviklet av KS som skal fremme en aktiv, medansvarlig og etisk bevisst medarbeiderrolle der medarbeideren bruker sine ressurser til beste for brukerne, virksomheten og seg selv. Kommunen har utdannet veiledere/kursholdere fra egen organisasjon. Kursopplegget vil bli fulgt opp gjennom årlige kursopplegg for de som er nye i organisasjonen.

I 2018 har man hatt fokus på å videreføre elementer fra lederutviklingsprogrammet som ble gjennomført i 2017. Dette var i samarbeid med KS Konsulent basert på 10-faktor medarbeiderundersøkelse og med fokus på Mestringsorientert ledelse. I 2019 er det planlagt et felles interkommunal lederutviklingsprogram hvor Tolga kommune sin strategiske ledergruppe deltar sammen med de andre kommunene i FARTT –samarbeidet.

1.10 Internkontroll og HMS

Som digitalt kvalitetsstyringssystemet/verktøy bruker kommunen «Compilo», tidligere «Kvalitetslosen». Styringssystemet skal dekke strategi, risikovurdering, dokumentasjon, avvik og tiltak og rapportering i forhold til HMS. Dette arbeidet er kontinuerlig og skal inngå som en naturlig del av enhetens arbeidsprosesser. Høsten 2018 så vi et behov for å løfte til riktig nivå på alle enheter. Vi ansatte en medarbeider som skal jobbe systematisk og målrettet med dette et års tid.

Tolga kommune bruker verktøyet LEAN. LEAN er egentlig hentet fra industrien og betyr slank. Det er utarbeidet et eget LEAN-program for kommunesektoren. Rådmannen ser på bruken av dette verktøyet som et ledd i en kulturbygging som har fokus på å få mest mulig ut av den innsatsfaktoren vi legger inn og som igjen gir gode resultat for brukerne.

Arbeidsmiljøutvalget (AMU) består av tillitsvalgte, hovedverneombud og rådmann/virksomhetsledere som arbeidsgivers representanter. Kommunens IA-rådgiver har møte- og talerett i AMU.

Vernerunder har blitt gjennomført og blir fulgt opp og forelagt AMU. Kommunen har avtale med godkjent bedriftshelsetjeneste BHT A/S på Tynset. BHT A/S deltar ved behov i AMU. I tillegg er bedriftshelsetjenesten mye brukt i forbindelse med oppfølging og tilrettelegging for å forebygge sykefravær. I 2018 har vi hatt noe økt bruk av enkelttimer BHT for å følge opp i enkeltsaker sammen med arbeidsgiver og ansatt.

1.11 Etisk standard

Tolga kommunes etiske retningslinjer ble revidert i 2015. Disse retningslinjene gjelder både for folkevalgte og ansatte. Disse er en del av kommunens personalhåndbok.

1.12 Likestilling/ diskriminering

I Tolga kommunes handlingsplan for Inkluderende Arbeidsliv 2013 ble følgende tiltak vedtatt: *Ved fremtidige tilsetninger i Tolga kommune skal følgende stå i utlysningsteksten: « Som IA-bedrift oppfordrer Tolga kommune kvalifiserte kandidater til å søke uansett alder, kjønn, etnisitet og funksjonsnedsettelse.»*

Tolga kommune tilstreber gjennom sin tilsettingspraksis, å følge opp denne formuleringen så langt det lar seg gjøre.

Likestillingssentret utgir årlig en status for likestilling og mangfold. Statusen er at Tolga kommune scorer veldig høyt på mange parametere. Vi ligger langt over landsgjennomsnittet når det gjelder andel kvinnelige ledere. I den utvidede ledergruppen til rådmannen er kvinneandelen over 70%.

1.13 Arbeidsmiljø

Arbeidsgiver har hatt lederansvaret i Arbeidsmiljøutvalget (AMU) i 2018. Utvalget har hatt 4 møter. Fast dagsorden på møtene har vært oversikt over nærværet. I tillegg har AMU jobbet med målsettinger for overordna IA-handlingsplan og oppfølging av vernerunder.

AMU har i løpet av året ikke blitt forelagt rapporter om yrkessykdommer, arbeidsulykker, eller tilløp til ulykker, jvf. § 7-2 i Arbeidsmiljøloven.

1.14 Medarbeidersamtaler

I handlingsplanen for i IA-arbeidet i Tolga kommune er det et mål om 100 % gjennomføring av medarbeidersamtaler. Målet for dette er tilnærmet nådd.

1.15 Samarbeid med tillitsvalgte

Møter mellom Rådmann/Stab og Hovedtillitsvalgte har vært gjennomført etter en fastsatt møteplan og ekstra ved behov. Det er gjensidig forståelse for at disse møtene bør prioriteres.

1.16 Interkommunalt samarbeid

Tolga kommune inngår i en rekke både formelle og uformelle interkommunale samarbeid. Både det å inngå i og det å søke samarbeid er for en kommune av Tolgas størrelse en dyd av nødvendighet. Dette både i forhold til å levere tilfredsstillende kvalitet i tjenesten, det å kunne ha store nok fagmiljøer og for i det hele tatt på noen områder å kunne rekruttere kompetanse.

Det jobbes regionalt med å sikre mer styring og medvirkning i de interkommunale ordningene. Se hvilke ordninger Tolga kommune inngår i lenger ut i dokumentet. Som vedlegg finner man årsmelding fra Tynset opplæringscenter, Nord-Østerdal legevaktsamarbeid, PPT og barnevern. Krisesenter-tjenesten kjøper vi av Gudbrandsdal krisesenter som vil oversende sin årsmelding når den er godkjent av styret i mai.

1.17 Samfunnsutvikling

Kommunens fremste rolle som samfunnsutvikler er i forhold til å være både en pådriver og tilrettelegger. Tolga har gjennom mange år vært en aktiv aktør i forhold til å utvikle Tolga som samfunn. I 2018 startet man bygging av Tolga Kraftverk etter mange års planlegging og forberedelser. Dette har medført aktiv anleggsvirksomhet fra august 2018 i kommunen, med lokalisering av en brakkerigg i sentralt beliggende i kommunen. I utbyggingsavtalen var det også avsatt midler til et fiskefond på 5 millioner som et avbøtende tiltak som skal forvalte fisk, fiske og fisketurisme i de berørte elvestrekninger i Glomma. Vi er i gang med å utarbeide og vedta vedtekter for å forvalte dette. Det er i tillegg mulig å få utbetalt inntil 7 millioner til kommunen til andre tiltak gjennom utbyggingsavtalen. Tiltakene skal være av «avbøtende» karakter. Det er allerede ett avbøtende tiltak i gang knyttet til den gamle kraftstasjonen i Tolga sentrum/infopunkt Tolga.

Bredbåndsutbygging er en viktig infrastruktur for næring og utvikling. Det ble inngått avtale med Telenor i 2018 om utbygging av fiber i Vingelen og Tolga som skal være ferdig innen 31.12.2019.

NATO-øvelsen Trident Juncture ble gjennomført stort sett som planlagt høsten 2018. Det var et stort innrykk av soldater fra mange land, og rådmannen fikk på vegne av alle innbyggerne en takk for velvillighet og tilrettelegging for at øvelsen kunne gjennomføres som planlagt.

Før årsskiftet 2018/2019 gikk man ut med anbud i forhold til ny barnehage og kulturhusdel ved Tolga skole. Det er forhandlinger og en avventer tilbud. Dersom tilbudene er innen de rammer som er gitt av kommunestyret, kan vi etter hvert få et nytt løft innen oppvekst og kultur i Tolga. Det vil også styrke mulighetene for å møte nedgangen i barnetall, ved samlokaliseringsevinster. Tolga kommune ble vinner av Skoleeierprisen 2018 fordi vi har et helhetsspespektiv på barn og unges læring gjennom hele oppveksten. Med det bygget som nå planlegges, med røtter i fortida, tro på framtida og læring i fellesskap satser vi på barn og unge i Tolga.

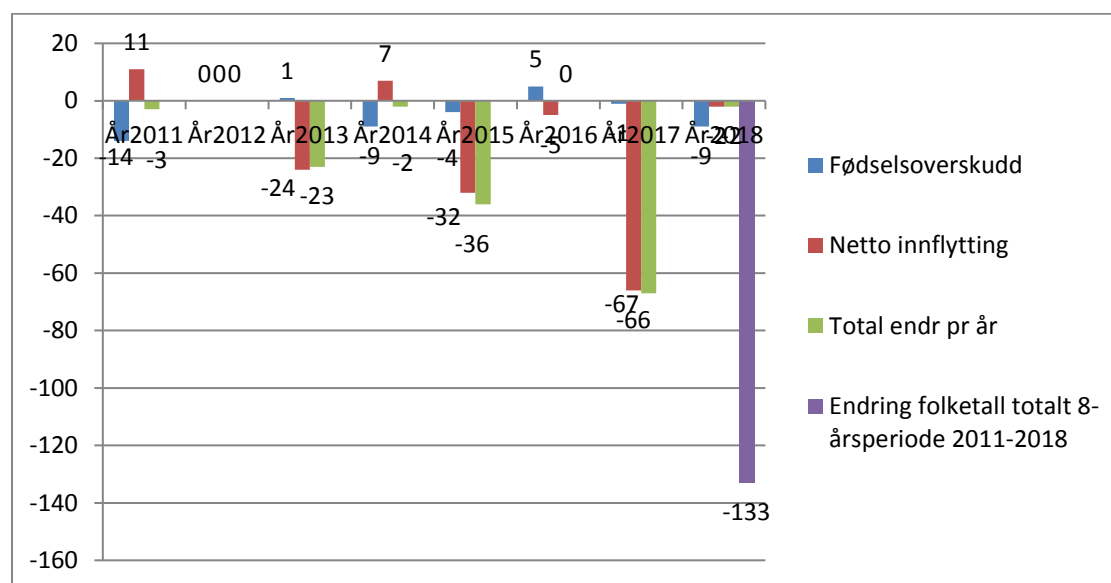
Tolga kommune har sammen med Tolga-Os Sparebank opprettet selskapet Tolga 2020. Det har som mål og hensikt å øke folketallet i Tolga kommune gjennom ulike tiltak og handlinger.

Det ble i 2018 arbeidet med å ferdigstille to prosjekter med boligbygging i sentrum hvor kommunen har inngått avtale om tilbakeleie av leiligheter i ulik størrelse for å møte flere boligbehov for kommunens innbyggere, innflyttere og potensielle tilbakeflyttere.

Figuren nedenfor: Befolkningsutviklingen de siste 8 årene (2011-2018) i Tolga kommune.

Folketallet i Tolga kommune pr 311218 er i følge tall fra SSB 1551 innbyggere.

Befolkningsnedgangen har i gjennomsnitt vært på 17 personer pr år de siste 8 årene. De statistiske utsiktene til fortsatt befolkningsnedgang medfører lavere inntekter for kommunen framover. Derfor er omstilling og reduksjon i driftsutgiftene viktig framover også.

1.18 Konklusjoner/ utfordringer

Tolga kommune leverer gode tjenester og skaper gode resultater. Organisasjonen har mange dyktige medarbeidere, som er fornøyde med og stolte av arbeidsplassen sin.

Kommunebarometeret er et verktøy som rangerer kommunens tjenester. Hvordan den drives, ikke en vurdering av om tjenesten fortjener stemplet god nok eller ei. Dette verktøyet utvikles fra år til år. Tolga har scoret jevnt høyt her over lang tid.

I løpet av 3 år har Tolga bygger opp et bra disposisjonsfond. Det gir robusthet og handlingsrom. Stram drift og behovet for å ha evne til å tilpasse driften raskt vil fortsatt være gjeldende.

Nærværet er gledelig og et signal om at det jobbes bra på mange nivå og plan. Det er også et signal om at arbeidsmoralen er utrolig høy. Satsingen på medarbeiderskapet bringer frukter i form engasjerte og myndiggjorte medarbeidere. Medarbeiderne er det beste en organisasjon kan investere i. Det er mye folkehelse i å ha et arbeid hvor man trives og utvikles.

Tolga er ett bærekraftig lokalsamfunn. Et samfunn som har plass til alle og der alle på et eller annet nivå er en ressurs og har noe å bidra med. Dette bygger oppunder de kvalitetene og den kulturen som er bærende i Tolga-samfunnet i dag.

Kommunen har hatt en utfordrende høst i 2018 gjennom medias søkelys på den såkalte «Tolga-saken.» Dette har preget kommunen som lokalsamfunn og mange ansatte har opplevd dette som krevende, både arbeidsmessig/ressursmessig og i forhold til omdømme. Det ble framsatt alvorlige anklager mot kommunen som man gjennom granskningsrapportene frikjennes for. Likevel er det framkommet andre feil og mangler som en retter opp og forbedrer gjennom systematisk arbeid. Det er krevende for en liten kommune å få en slik knekk i omdømme. Vi jobber med åpenhet og tillit, gi gode tjenester, være i god dialog med innbyggere og folkevalgte, - og å være en kommune med TÆL.

Tolga, 30.mars 2019

Siv S Sjøvold, Rådmann

2. Økonomisk analyse

2.1 Investering

Investeringsregnskapet viser et udekket beløp pr. 31.12.18 på kr. 0. Det er ingen større overskridelser på investeringsprosjekter i 2018.

2.2 Drift

Tolga kommune deler driften inn i rammeområder (sektorer) som får tildelt egne budsjettammer. Ved avslutning 2018 viste regnskapet et mindreforbruk på kr. 6 219 249.

2.3 Budsjettavvik

Tabellen viser rammeområdenes budsjettavvik. Forklaringer til rammeområdenes resultater finnes under de enkelte rammeområdenes meldinger.

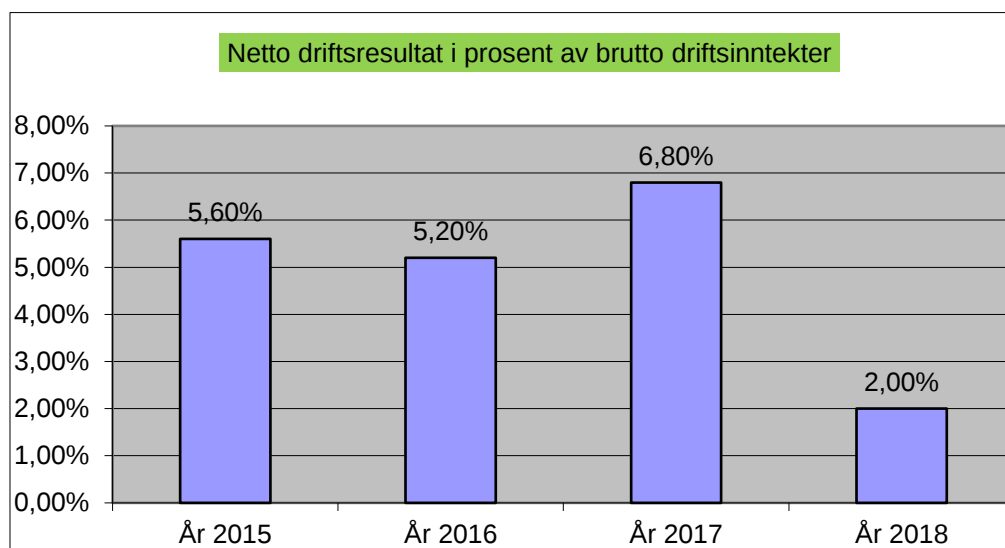
Budsjettavvik drift 2018 (1000 kr)

	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Avvik 2018 (- = overforbruk)	Avvik % Brukt av budsj
Politisk, utvalg og formsk disp.	2 262	2 356	94	96,0 %
Rådmann og stabsfunksjoner	7 321	7 845	524	93,3 %
Felleskostnader	1 648	1 938	290	85,0 %
Sektor - Samfunnsutvikling	20 040	19 342	-698	103,6 %

Sektor - Oppvekst	38 820	38 535	-285	100,7 %
Sektor - Velferd	39 736	41 815	2 079	95,0 %
VAR-områdene	-541	0	541	
Kirke og andre trossamfunn	2 082	2 102	20	99,0 %
Sum	111 368	113 933	2 565	97,7 %

2.4 Driftsresultat

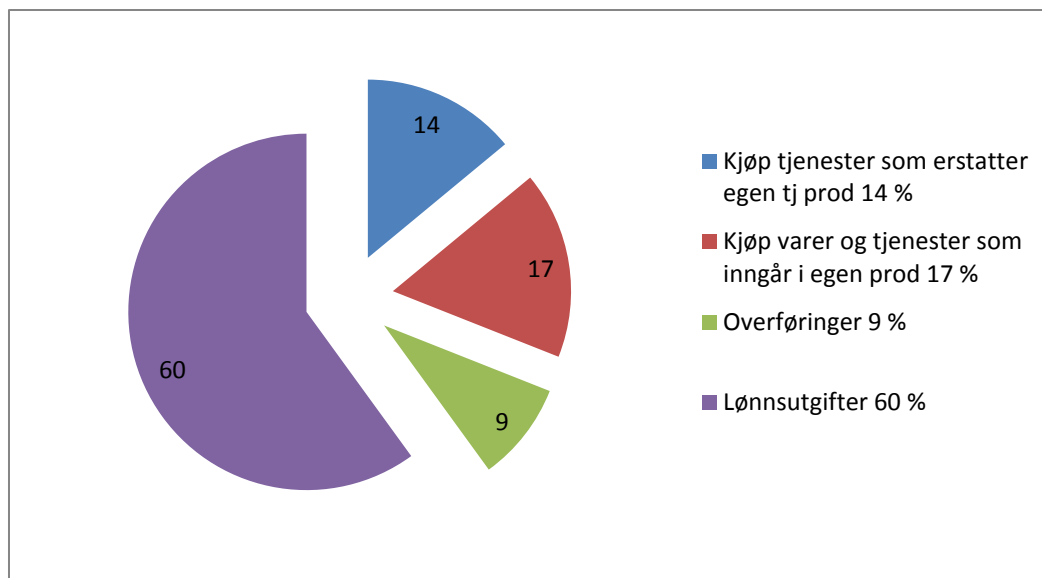
Netto driftsresultat er lik brutto driftsresultat minus avskrivninger og minus netto finanstransaksjoner. Netto driftsresultat i 2018 er positivt med kr. 3.477' mens forrige år var positivt med kr. 11.588'.

Som det fremgår av diagrammet er netto driftsresultat i % av driftsinntektene i 2018 positivt med 2,0 %, i 2017 var det positivt med 6,8 %, mens det i 2016 var positivt med 5,2 %.

Anbefalt nivå for økonomisk balanse over tid er et netto driftsresultat på 1,75 % av driftsinntektene. Ved et lavere resultat vil verdiene i kommunesektoren forringes. Årsaken til dette er at avdragene på lån ligger inne i kommuneregnskapene, og ikke avskrivningene som i private regnskaper.

Brutto driftsutgift fordelt på utgiftsarter 2018 i %

Som det fremgår av diagrammet er lønnsutgiftene den dominerende driftsutgiften i kommunen med 60 % av utgiftene.

2.5 Inntekter

Frie inntekter 2015–2018 (1000 kr)

	År 2015	År 2016	År 2017	År 2018
Formue-/inntektskatt	27 218	30 445	29 844	29 834
Eiendomsskatt	2 659	3 062	3 090	3 115
Inntektsutjevning	13 678	13 072	15 166	14 713
Rammetilskudd	67 094	66 919	68 088	67 977
Sum frie inntekter	110 649	113 498	116 188	115 639

Betegnelsen frie inntekter innebærer at disse inntektene ikke er bundet opp til å brukes innenfor spesielle områder. De frie inntektene er redusert med kr. 549' fra 2017 til 2018. Endringen fremgår av tabellen. De frie inntektene er kr. 165' høyere enn revidert budsjett i 2018.

2.6 Lån

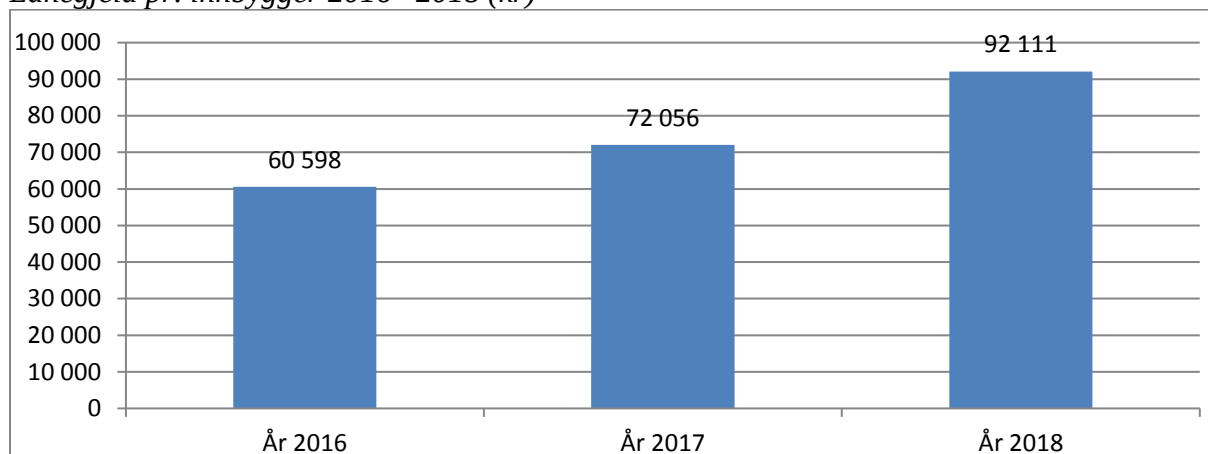
Lånegjeld 2015–2018 (i 1000 kr)

	År 2015	År 2016	År 2017	År 2018
Lånegjeld pr. 01.01.	95 379	98 169	103 255	111 903
- Avdrag	4 218	4 260	6 663	7 225
- Ekstraord. avdrag	503	3587	0	0
+ Nye lån	7 511	12 934	15 311	38 186
Total lånegjeld 31.12.	98 169	103 256	111 903	142 864
- Ubrukte lånemidler	8 117	6 469	14 819	41 091
- Utlån pr. 31.12.	9 373	9 677	9 995	9 515
Netto lån pr. 31.12.	80 679	87 110	87 089	92 258

Med total lånegjeld menes kommunale innlån inklusive husbankmidler til videre utlån. Med utlån menes utlån av husbankmidler. Ubrukte lånemidler er låneopptak der investeringsprosjekter ikke er igangsatt eller fullført samt husbankmidler som ikke er utlånt.

Som det fremgår av tabellen over har kommunens netto lånegjeld i løpet av de siste 4 årene gått noe opp. Tilbakebetalingen av lånegjeld legger beslag på deler av kommunens inntekter. Staten «dekker» renter for en del av gjelda som gjelder tiltakspakke skolebygg og omsorgsboliger. Alle lånene i 2018 er nedbetalt i henhold til plan som ble lagt i budsjett for 2018.

Lånegjeld pr. innbygger 2016 –2018 (kr)

Diagrammet viser at lånegjeld pr. innbygger i Tolga kommune har økt noe de tre siste årene.

2.7 Balanseregnskapet

Balanseregnskap 2015–2018 (1000 kr)

	År 2015	År 2016	År 2017	År 2018
EIENDELER				
Omløpsmidler	42 969	49 515	66 936	96 447
Herav kortsiktige fordringer	21 430	20 104	11 504	13 170
Anleggsmidler	344 228	358 228	367 478	388 275
Sum	387 197	407 743	434 414	484 722
GJELD/EGEN-KAPITAL				
Langsiktig gjeld	304 849	317 882	331 774	366 977
Kortsiktig gjeld	21 280	21 739	19 678	21 130
Egenkapital	61 068	68 122	82 962	96 615
Sum	387 197	407 743	434 414	484 722

Balansen viser kommunens økonomiske status ved utgangen av året.

EIENDELER:

Omløpsmidlene utgjør likvide beholdninger, kortsiktige plasseringer og kortsiktige fordringer.

Anleggsmidlene består av varige driftsmidler (faste eiendommer og anlegg, utstyr, maskiner og transportmidler) og finansielle anleggsmidler (utlån, aksjer og andeler).

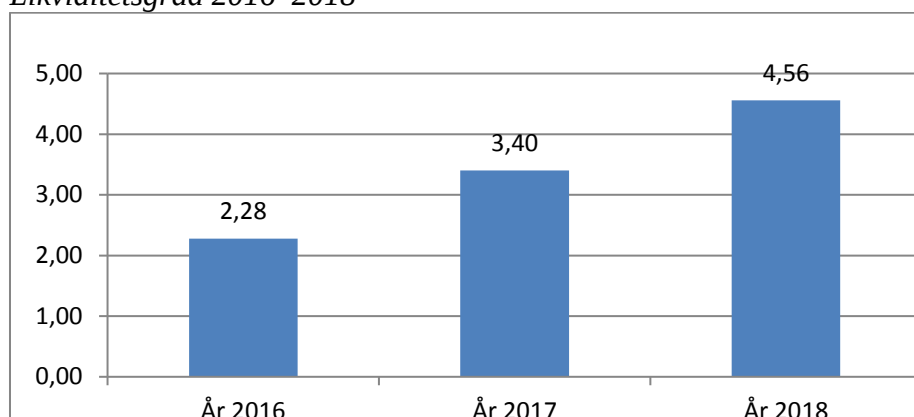
GJELD OG EGENKAPITAL:

Langsiktig gjeld omfatter pensjonsforpliktelser samt lån kommunen har tatt opp.

Kortsiktig gjeld oppstår som følge av tidsforskjellen mellom når anskaffelsen av en vare er kjent og mottatt og når den blir betalt.

Egenkapitalen består av reelle egenkapitalkonti slik som regnskapsmessig mindre-/merforbruk og fond. I tillegg kommer «kapitalkonto». Kapitalkontoen har en særskilt funksjon i kommuneregnskapet. Saldoen viser kommunens samlede egenfinansiering av anleggsmidler, dvs hvor mye kommunen selv har bidratt med til finansiering av anleggsverdiene. Denne finansieringen kan enten være over driftsresultatet, av inntekter i investeringsregnskapet eller ved bruk av tidligere oppsparte midler.

Likviditetsgrad 2016–2018

Likviditetsgraden viser forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Som en norm bør likviditetsgraden være større enn 2,0 for at det kan sies at kommunens likvide tilstand er tilfredsstillende. Likviditeten har i 2018 vært god og vi har ikke hatt behov for å benytte kreditten i banken.

Fondsbeholdningen 2015–2018 (1000 kr)

	År 2015	År 2016	År 2017	År 2018
Disposisjonsfond	5 834	10 600	15 353	20 600
Bundne driftsfond	8 499	9 051	12 738	10 586
Ubundne investeringsfond	982	264	264	199
Bundne investeringsfond	189	489	489	260
Sum	15 504	20 404	28 844	31 645

Tabellen viser at fondsmidlene samlet har økt bra det siste året. Det bør være et mål å øke disposisjonsfond ytterligere for å sikre stabilitet i økonomien fremover.

2.8 Finansforvaltning

Kommunens midler til driftsformål er plassert i bankinnskudd hvilket er i henhold til vedtatt finansreglement. Midlene er plassert uten binding. Kommunen har ikke plassert og har heller ikke vedtatt rammer for langsiktig plassering av aktiva.

Kommunen har sine lån i KLP-Kommunekreditt, Husbanken og Kommunalbanken. Det meste av porteføljen er i Kommunalbanken. Ca 45% av lånene pr. 31.12.18 har fastrente frem til desember 2048. Det resterende er på flytende rente. Det er foretatt ett låneopptak i 2018, som gjelder investeringer for 2018.

3. Utredningsoppgaver 2018

Beskriver de utredningsoppgaver som er gjennomført i 2018.

Tiltak	Beskrivelse	Beskrivelse/Gjennomføring
Ny barnehage og kulturhusdel ved Tolga skole.	Prosjektering gjennomført og prosjektet ble lagt ut på anbud i desember 2018. Arbeidet er gjennomført i tråd med kommune-styrets vedtak i sak 81/16.	Mulighetsstudiet ble behandlet i kommunestyret i k-sak 60/17. Vedtak knyttet mot utbygging blir behandlet i kommunestyret i oktober 2018. Dette etter anbudsrunde.
Nasjonalparklandsby - Statusen foreløpig gjeldende	Nye kriterier for å bli nasjonalparkkommuner utarbeides. Da vil Tolga kommune måtte ta stilling til disse	Dette arbeidet avventes til de andre kommunene rundt Forollhogna avklarer hva de ønsker – om de ønsker å bli nasjonalparkkommuner etter nye kriterier.
Hvordan utvikle det interkommunale samarbeidet	Dette arbeidet har kommet i gang ved at man senhøsten 2018 ble enige om å starte et felles lederutviklingsprogram for de strategiske ledergruppene i kommunene i Nord-Østerdal.	Oppstart januar 2019. Dette må også sees på som en prosessjobb som kan danne en plattform for det videre arbeidet med hvordan vi vil styre, organisere og utvikle det interkommunale samarbeidet.

4. Rådmannens stab og støtte

4.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats

Ressursinnsats	Årsverk
Rådmann	1,0
Rådgiver	0,55
Personal	1,4
Servicetorget/IKT	4,1
Økonomi	2,7
Folkehelse	0,0*
Sum årsverk	9,75
Nettobudsjett 2018 (i 1000 kr)	7 845
Nettoregnskap 2018 (i 1000 kr)	7 321
Mindreforbruk (i 1000 kr)	524 (brukt 93,3 % av budsjett)

*Folkehelse er lagt inn under Velferd – NAV og bosetting og inkludering. Stilling er redusert fra 1,0 til 0,5. Stillingen lønnes gjennom bruk av flyktningefond i 2018

4.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet

Tjenestene 1000-1050-1060-1070-1100-1910-1915-1940-1941-1951-1970-1980 Politikk, ulike utvalg og formannskapets disposisjonsfond

Her ligger alt som går til politisk arbeid, herunder kommunestyret, alle råd, utvalg og nemder, revisjon og formannskapets disposisjonsfond.

1200 Rådmannskontoret

Her ligger lønn til rådmann og rådgiver og annet for å drive kontoret, herunder diverse lisenser, kontingenter, opplæring, abonnement med mer. Oppgavene består i overordnet ledelse og styring, tilrettelegging for politikerne og oppfølging og iverksettelse av politiske vedtak.

1210 Personalkontoret

Her ligger lønn til personalsjef og rådgiver og annet for å drive kontoret. Oppgavene består i overordnet personalpolitikk, herunder å støtte rådmannen, sektorledere/enhetsledere i personalspørsmål, gjennomføre lokale lønnsforhandlinger, ansettelse, samhandling med tillitsvalgte, organisasjonsutvikling, oppfølging av diverse retningslinjer med mer.

1212 Folkehelsekoordinator

Koordinerer kommunens folkehelsearbeid og satsinger. Er fordelt med 0,5 stilling lagt til rådmannens stab og støtte og 0,5 stilling lagt til NAV. Fra 2018 er hele stilling lagt innunder NAV med fokus på jobbing med flyktninger.

1300 Økonomikontoret

Her ligger lønn og annet for å drive kontoret. Oppgavene består av alt som ligger under økonomiforvaltning, budsjettjobbing, regnskap, lønn, med mer. Økonomikontoret har i 2018 jobbet mye med ettervirkningene av innføring av nytt økonomisystem.

1310 Arbeidsgiverkontrollen

Denne tjenesten kjøpes.

1810 Servicetorget

Her ligger lønn til ansatte i servicetorget og andre kostnader for å drive dette. Oppgavene består i å utøve service i førstelinje for publikum pr telefon eller ved oppmøte, post, arkiv, politisk sekretariat med mer.

1840 IT-konsulent

Her ligger lønn til IT-konsulent. Oppgavene utføres dels gjennom FARTT-samarbeidet og dels ved tilstedeværelse i kommunen. Sørge for at kommunes maskinpark innen dette område og kommunes systemer fungerer.

1845 Arkiv

Kjøp av arkivplass ligger her.

1800 Felleskostnader

Dette er delt opp i ulike områder. Herunder inngår ting som rekvisita, telefon, porto, administrasjonsutgifter, Flytthit, interkommunal innkjøpsordning, kantine kommunehuset, IT-drift, personaltiltak, bruk av premiefond, AFP-pensjon og premieavvik.

4770-4773 Miljøsaker

På miljøområdet forvalter kommunen og har ansvar/oppgaver i forhold til viltneemnd, villreinneemnd, jaktorganisering, hjortevilt og bever, rovvilt, jegerprøven, hundeloven, motorferdsel i utmark og verneområdene i kommunen.

4.3 Tiltak som støtter oppunder kommuneplanens mål og satsingsområder – 2018

Kommuneplanen har følgende hovedmål og satsingsområder:

- Identitet og tilhørighet
- Bolyst og attraktivitet
- Næringsutvikling
- Del av en region
- Kommunale tjenester
- Arealstrategier
- Sikkerhet og beredskap

Alle hovedmål og satsingsområder støttes oppunder med en beskrivelse av: **Vi vil** og **Slik gjør vi det**.

Hovedmål	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring
Identitet og tilhørighet		
Bolyst og attraktivitet	Tolga 2020 – Tolga går inn med kr 300 000,- pr for å jobbe med økt bosetting	Tolga 2020 er et A/S eid av Tolga kommune og Tolga Os Sparebank. De skriver sin egen årsmelding som legges fram for kommunestyret.
Kommunale tjenester	Kontinuerlig jobbe for å utvikle i de kommunale tjenestene Jobbe videre med å videreutvikle det interkommunale samarbeidet	Tolga kommune leverer bra tjenester. Det jobbes med å utvikle samhandlingen og skape synergier innen alle sektorer og på tvers av sektorene.
Arealstrategier	Få plass ny kommunal planstrategi. Skal si noe om hvilke planer som skal rulleres	Ny planstrategi ble vedtatt i kommunestyret 22. juni 2017, k-sak 37/17.

Sikkerhet og beredskap	Det skal utarbeides ny ROS- analyse og ny beredskapsplan i 2017 Kommunene deltar på samlinger og kurs i regi av fylkesmann og DSB i 2018	Ny ROS-analyse ble vedtatt i kommunestyret i januar 2017, k-sak 8/17. Ny beredskapsplan ble vedtatt i kommunestyret 18. mai i k-sak 26/17. Kommunene deltar på samlinger og kurs i regi av fylkesmann og DSB i 2018

4.4 Tiltak knyttet mot Folkehelse og «Tolga dyrker måltidet»

Satsing	Tiltak	Gjennomførings-tidspunkt
Folkehelse	Servicetorget skal være med på å løfte frem aktivitetene som kommunen tilbyr; gymbygget, bassenget, aktiviteter i Hamran, i regi av skigruppa, o-gruppa osv. Gjøre dette synlig på kommunens hjemmeside/facebook/skranke Sørge for å ha oppdatert informasjon om aktiviteter som stolpejakten/skijegeren osv.	Legt ut på kommunens hjemmesider. Fra 2018 også på skjerm i servicetorget. På kommunens hjemmesider og skjerm i servicetorget
«Tolga dyrker måltidet»	Synliggjøre «Tolga dyrker måltidet» i skranken, gjennom f.eks storskjerm med informasjon Være behjelpelig med å lage utstilling på biblioteket, vise frem produsenter osv.	Dette blir nå gjort fra storskjerm i servicetorget i 2018.

4.5 Mål og resultatindikatorer for Rådmannens stab og støtte – samlet

Verbal beskrivelse av mål	Målemetode/indikator	Forrige resultat / Gj snitt Kommune-gruppe 05	Tallfesting av mål for budsjettåret 2019	Mål innen utgangen økonomiplan-perioden

				2022
Medarbeidernes opplevelse av: Mestrings-orientert ledelse (ledelsen legger vekt på å gjøre medarb. best mulig ut fra den enkeltes forutsetninger)> 4,0	Medarbeiderundersøkelse KS «10-FAKTOR» Snittverdier pr faktor i medarbeidernes besvarelser. Skala 1-5 (5 best). Snittverdi over 4,0 er bra, over 4,5 er særdeles bra.	3,9 (2016)	Neste måling April 2019	>4,2
Medarbeidernes opplevelse av: Fleksibilitetsvilje (egen villighet til å være fleksibel på jobb) fleksibel)>4,0	Medarbeiderundersøkelse KS «10-FAKTOR»	4,5 (2016)	Neste måling April 2019	>4,2
Medarbeidernes opplevelse av: Mestringsklima (kultur for samarbeide og å gjøre hverandre gode)> 4	Medarbeiderundersøkelse KS «10-FAKTOR»	4,0 (2016)	Neste måling April 2019	>4,2

Netto driftsresultat i prosent av brutto inntekter >2	KOSTRA-tall, kommunen totalt	2,1 / 5,1 (2018)	>1,75	>2,0
Sykefravær ansatte i prosent < 5 %	Fraværstatistikk	5,0 (2018)	< 5,0	< 5,0

4.6 Økonomisk resultat – rådmannens stab og støtte samlet

Det er noe mindreforbruk både knyttet mot politikk og rådmannens stab og støtte.

Overforbruk på kirke og trossamfunn skyldes tjenesteavtale med kirkelig fellesråd og lovpålagte økte utgifter i andre trossamfunn.

Det er et merforbruk på området Felleskostnader. I all hovedsak skyldes det føringen av pensjonskostnadene. Gir et positivt utslag for sektorer og enheter.

4.7 Oppsummering og konklusjoner - rådmannens stab og støtte samlet

Det ligger mange ulike poster og tjenester til dette området. Det er god kontroll på utgiftene knyttet mot politikk og rådmannens stab og støtte. Avviket på felleskostnader er på grunn av hvordan pensjonskostnadene føres.

5. Sektor Samfunnsutvikling

Sektor Samfunnsutvikling består av tjenesteområdene

- Kultur og utvikling
- Landbruk
- Plan
- Teknisk

5.0.1 Tjenestefomfang og ressursinnsats for hele sektoren

Ressursinnsats	Årsverk
Sektorleder	1,0
Landbruk (inkludert enhetsleder)	1,7
Næring/utvikling	0,2
Kultur (inkludert enhetsleder)	3,3
Drift/Teknisk (inkludert enhetsleder)	7,0 – 2,6 av stillingene knyttet mot selvkost
Forvaltning/Plan	1,5
Renhold	7,48
Miljøvern	0,2 omdisponert til e-skatt for 2018
Prosjektstillinger	2,0 (fra 1.10.18)
Sum årsverk	24,38
Nettobudsjett 2018 (i 1000 kr)	19 342
Nettoregnskap 2018 (i 1000 kr)	19 499
Merforbruk (i 1000 kr)	157

5.0.2 Tiltak som støtter oppunder kommuneplanens mål og satsingsområder – 2018

Kommuneplanen har følgende hovedmål og satsingsområder:

- Identitet og tilhørighet
- Bolyst og attraktivitet
- Næringsutvikling

- Del av en region
- Kommunale tjenester
- Arealstrategier
- Sikkerhet og beredskap

Alle hovedmål og satstingsområder i Kommuneplanens samfunnsdel støttes oppunder med en beskrivelse av: **Vi vil** og **Slik gjør vi det**

Hovedmål	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring
Identitet og tilhørighet	Vingelen Nasjonalparklandsby. Prosjektering/planlegging kulturhus/barnehage. Opprusting av bibliotek/servicetorg.	For å beholde statusen som nasjonalparklandsby må vi søke status som nasjonalparkkommune innen 2020. Jf. felles møte med nasjonal koordinator avventer vi nå politisk avklaring fra kommunene rundt Forollhogna. Tolga kommunestyre vedtok i september 2018 å bygge ny barnehage, kulturbygg og tilpassing av Tolga skole innenfor en samlet kostnadsramme på kr. 60.200.000. Anbudsfrist satt til 04.03.2019. Prosjektering og opparbeiding av nytt servicetorg og bibliotek i kjelleretasjen ble forskjøvet til 2019.
Bolyst og attraktivitet	BID prosjekt – videre oppfølging av forprosjekt Tolga som bokommune. Bredbåndsutbygging Infrastrukturiltak Tolgensli.	Videre arbeid med lokal BID i Tolga sentrum i samarbeid med lokale bedrifter, lag og foreninger samt Feste AS. Arbeider videre med Hamran i samarbeid med grunneier. Det ble inngått avtale med Telenor i 2018 om utbygging av fiber i Vingelen og Tolga som skal være ferdig innen 31.12.2019. Det ble bygget en ny veiadkomst til Tolgensli i 2018 med avkjørsel fra FV 26. Arbeidet med denne planen vil fortsette i 2019.
Næringsutvikling	Ny reguleringsplan for området ved Synnøve Finden. Mulig kraftutbygging - Saksbehandling og oppfølging	Sett på muligheten for regulering, forsetter i 2019 Kraftutbygging igangsatt august 2018. Prosjektleder ansatt fra 1.10.18, for oppfølging av ringvirkninger i forbindelse med utbyggingen.

Kommunale tjenester	Revidere strategisk næringsplan	Det er i 2018 laget en detaljert oversikt over fond, og vedtak med betydninger for disse. Arbeidet med strategisk næringsplan og nye retningslinjer for fond utarbeides i 2019.
Arealstrategier	Kommuneplanens arealdel Kulturminneplan	Ikke tatt stilling til i 2018. Forenklet revidering planlagt 2019. Planprogram vedtatt januar 2018. Kulturminneplanen forventes ferdig til høring og politisk vedtak i 2020.
Sikkerhet og beredskap	Oppdatere beredskapsplaner for området. Oppgradere ledningsnett. Forprosjekt ny hovedvannkilde. Reservevannkilde	Overordnet beredskapsplan for Tolga Kommune vedtatt i kommunestyret 18.05.17 og oppdatert 29.05.18. Denne ligger på kommunens hjemmeside. Denne planene omhandler alle sektorer. Oppgradering av ledningsnett VA er en kontinuerlig prosess. Denne kommer inn i hovedplan for vann og avløp når denne revideres og er vedtatt politisk Hovedvannkilden med nyt renseanlegg ble ferdigstilt i 2018 Dette er beskrevet under vann i VAR-området. Denne vannkilden er lokalisert i området i Erlinesset.

5.0.3 Tiltak som støtter oppunder styringsplattform for – Samfunnsutvikling – 2018

Satsingsområder og retning for Samfunnsutvikling i Tolga:

- Aktivt lokalsamfunn
- Bokommune
- Verdiskapning

Satsingsområder	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring
Aktivt lokalsamfunn	Utredning NPLV.	Det er i 2018 gjennomført Bygdemobilisering i Vingelen, med egen rapport utarbeidet av Rådhuset Vingelen.
Bokommune	BID – videre arbeid som oppfølging av Mulighetsstudien Tolga som bokommune.	Videre arbeid med lokal BID i Tolga sentrum i samarbeid med lokale bedrifter, lag og foreninger og Feste AS. Infopunkt Tolga vedtatt lagt ut på anbud i 2018. Arbeidet videre med Hamran i samarbeid med grunneier. Gjennomført i forbindelse med utarbeiding av kommunal planstrategi som ble vedtatt i 2017.
Verdiskapning	Synliggjøring av verdensarvverdiene. Utarbeidelse av uthusprosjektet. Synliggjøre kommunes verdier gjennom utarbeidelse av kulturminnedelplan.	Arbeidet med utarbeiding av forvaltningsplan for verdensarven startet opp i 2018, og er planlagt ferdigstilt i november 2019. Nytt handlingsprogram 2019-2021 til regional plan for verdensarven vedtatt av fylkestingene. Tolga kommune vedtok i 2018 permanent deltakelse i Uthusprosjektet, som nå omfatter hele Cirkumferensen. Kulturminneplanen forventes ferdig til høring og politisk vedtak i 2020.

5.0.4 Tiltak knyttet mot «Folkehelse» og «Tolga dyrker måltidet»

Satsing	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring
Folkehelse	Satse videre på «Bondens nettverk». Universell utforming av bygg og anlegg. Trafikksikkerhetstiltak.	Nettverket brukes aktivt og er en stor trygghet for arbeidet ved landbrukskontoret, og det arbeides videre med faglig utvikling av nettverket. Gjennom rovdyrssommeren 2018 ble det lagt ned en betydelig arbeidsinnsats for å bistå berørte brukere og koordinere aktivitet da beredskapsplan ikke var på plass. Ved alle nye investeringsprosjekt er det en forutsetning med universell utforming. Tolga kommune fikk i 2018 status som trafikksikker kommune. Bygging av fortau fra Vingelen skole og sørover langs Hallrøstveien slutført. Forslag til reguleringsplan for gang og sykkelvei i Erlia ble sendt ut på høring. Arbeidet med rullering av trafikksikkerhetsplanen startet opp høsten 2018.
«Tolga dyrker måltidet»	Arbeide videre for felles vekst og utvikling innen økologisk og konvensjonell produksjon.	Gjennom blant annet «Landbruksnettverket i Fjellregionen» jobbes det aktivt for felles vekst og utvikling. Landbrukssjefen fikk den store ære av å være med til Gröhne Woche i februar, og fikk virkelig se hvor stor og viktig bidragsyter Tolga er for verdiene som skapes i Matregionen Røros, og videre hvor viktig denne matregionen er i nasjonal sammenheng. I 2018 har det vært jobbet særlig mot beitebruk og utmarksressursene i landbruket. Dette gjennom synliggjøring, -og skjøtsel av kulturlandskapet.

5.0.5 Mål og resultatindikatorer – samlet for sektoren Samfunnsutvikling

Verbal beskrivelse av mål	Målemetode/indikator	Forrige resultat / Gj snitt Kommune-gruppe 05	Tallfesting av mål for budsjettåret 2019	Mål innen utgangen økonomiplan-perioden 2020
Medarbeidernes opplevelse av: Mestrings-orientert ledelse > 4,0	Medarbeiderundersøkelse KS «10-FAKTOR» Snittverdier pr faktor i medarbeidernes besvarelser. Skala 1-5 (5 best). Snittverdi bør ligge over 4 og helst rundt 4,5.	4,0 (2016)	Neste måling 2019	>4,2
Medarbeidernes opplevelse av: Fleksibilitetsvilje (villighet til å tilpasse seg, være fleksibel) > 4,0	Medarbeiderundersøkelse KS «10-FAKTOR»	4,0 (2016)	Neste måling 2019	>4,2
Medarbeidernes opplevelse av: Mestringsklima (lære, utvikle seg, gjøre hverandre gode) > 4	Medarbeiderundersøkelse KS «10-FAKTOR»	4,0 (2016)	Neste måling 2019	>4,2
Redusert saks-behandlingstid innenfor hele sektoren	Registreringer. Forventningsavklaring. Svarbrev.	4-12 uker (avhengig av type saker)	4 uker + Foreløpig svarbrev for lengre saks-behandlingstid	4 uker + Foreløpig svarbrev for lengre saks-behandlingstid

Økt bruk av og tilfredshet med tilbudet i fritidsklubben	Registreringer. Brukerundersøkelse. Tilpasning til andre organisasjoners aktiviteter.	12,3 % (13 personer) av samlet brukergruppe (106 (74)) (2015)	13,5 % (15 personer) av samlet brukergruppe (111 (74))	18 % (20 personer) av samlet brukergruppe (111 (74))
Vurdering og forventningsavklaring av servicenivået innenfor landbruk, teknisk og bibliotek	Brukerundersøkelser.		Ny undersøkelse Ikke gjennomført i 2018, men gjennom lederutvikling er det arbeidet med tjenstedesign ut fra behov.	
Holde seg innenfor gitt budsjetttramme	Avvik fra budsjett >100=overforbruk Regnskap	103,5 % (2018)	< 100 %	< 100 %

5.0.6 Økonomisk resultat – sektor samfunnsutvikling totalt

Med unntak av lønn er det krevende å budsjettere på denne sektoren, da det er så mange faktorer som spiller inn, slik som klima, tilstand til teknisk utstyr etc. Nøkt ressursbruk og svært positiv innstilling hos alle ansatte har gitt resultater. Overforbruket skyldes i hovedsak merforbruk i forhold til boligsatsing, vedlikehold av bygninger og spesielt klimaanlegg på Vingelen skole, samt til dels teknisk føring i forhold til selvkost på VAR-områdene, vannforsyning og Vingelen renseanlegg.

5.0.7 Oppsummering og konklusjoner – sektor samfunnsutvikling totalt

Tett samarbeid i sektoren og mellom fagkontorene gjør at vi leverer gode tjenester til tross for reduksjon i bemanning til drift. Oppslutningen og bruken av fritidsklubben har tradisjonelt svingt fra halvår til halvår. Åpningsdagene er forsøkt tilpasset andre aktiviteter. Gjennomsnittsbesøket ble 15 personer pr. åpningskveld. Dette er litt under målet for 2018, som ble satt til 17 personer.

5.1 Kultur og utvikling

5.1.1 Tjenestekomfang og ressursinnsats

Virksomhetsområde/tjeneste	Årsverk
Enhetsleder	1,0
Kultur	2,3
Utviklingssjef	0

Sum	3,3

5.1.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet

0669 Trafikksikkerhetstiltak Vingelen

Bygging av fortau fra Vingelen skole og sørover langs Hallrøstveien ble slutført i 2018. Forslag til reguleringsplan for gang og sykkelvei i Erlia ble sendt ut på høring. Tolga kommune fikk i 2018 status som trafikksikker kommune. Arbeidet med rullering av trafikksikkerhetsplan ble startet opp høsten 2018.

1410 Tolgafallene

Utbygging av Tolgafallene ble satt i gang i august 2018. Tolga kommune har ordnet boliger og områder for tipp, lagerplass, garasjer og renseanlegg.

1511 NPL - Verdiskapningsprogrammet

Diverse koordinatorarbeid. Lokalt engasjement i Vingelen avgjørende for framtidig aktivitet tilknyttet statusen som eies av Tolga kommune, svært positivt med tett samarbeid mellom lag og foreninger under «Åpen bygd» i Vingelen under Olsok. Bygdemobilisering gjennomført med finansiering fra Regionrådet, med Gunhild Nyaas fra Rådhuset Vingelen som prosjektleder. Se egen rapport fra denne.

1515 Boligsatsing

De siste tilskuddene fra Husbankens prøveprosjekt «Boligbygging i distriktene» (2012-2014) ble utbetalt i 2018.

1521 Infopunkter FV 30

Med støtte fra Hedmark fylkeskommune, Statens vegvesen, Riksantikvaren og fra fondsmidler til avbøtende tiltak, ble opparbeiding av Infopunkt Tolga i Toljefossen og den gamle kraftstasjonen vedtatt lagt ut på anbud med planlagt slutføring i 2019. Det nye informasjonspunktet ved Forlotten sør for Kvinnan Camping ble ferdig opparbeidet og er klar for oppsetting av de første informasjonstavlene i 2019.

1526 Bredbåndutbygging

Det ble i 2018 inngått avtale med Telenor om utbygging av fiber til Vingelen, Tolga vest med Haugan og Grantævet, Tolga sør fra Tolga stasjon og sørover til Eid og Nettet, Eggan og Erlia. Arbeidet skal være ferdig innen 31.12.2019.

2910 Svømmehallen

Svømmehallen hadde p.g.a. vakanse noe redusert åpningstid før jul. Den var åpen for grunnskolen og publikum fra 2. januar til 22. mars, og fra 3. til 20. desember. Temperaturen ble videreført med i underkant av 30 grader i vannet. Etter flere år med reduserte energiutgifter, så en i 2018 en betydelig økning i energiutgiftene.

4575-4590 Næring

Fortsatt fokus på prioriteringer og struktur som følge av redueringen av ressurs. Strukturen er sårbar, og det settes store krav til logistikk og prioritering, men det er godt samarbeid på sektoren, og god utnyttelse av synergier. Godt samarbeid med det samlokaliserte «Mulighetsrommet» på Tynset. Kommunalt næringsfond ble tilført kr 307.500 fra Regionale Utviklingsmidler (HFK) i 2018. Av disse midlene ble det gitt tilsagn om kr. 114.000 til nydyrking, fordelt på seks gårdbrukere.

4730 Miljøvern

Kommunens ressurs på dette området ble også i 2018 omprioritert til oppfølging av e-skatt.

5000-5530 Kultur

Enhetsleder er kommunekontakt og ansvarlig for Den kulturelle skolesekken, Den kulturelle spaserstokken og UKM. Tolga kommune var også i 2018 vertskap for utdelingen av Egil Storbekkens musikkpris. Denne gang i samarbeid med Julie Skogsrud Jordet og Hans Ola Jordet på Livollen. Prisen gikk til en våre fremste utøvere på trompet, bukkehorn og lur, Hildegunn Øiseth, fra Kongsvinger, nå bosatt i Trondheim.

5010 Biblioteket

	Skjønn voksne	Skjønn barn	Fag voksne	Fag barn	AV-medier	Annet	Ebøker	Totalt
Tolga	1800	8192	623	1098	1496	995	100	14 106
Øversjødalen	306	5	121	-	4			436
Totalt	2106	8197	744	1098	1500	995		14 742

Det ser ut til at det ble brukt feil utlånstill i årsmeldingen for 2017, med en betydelig økning i utlånstillene for barn. I virkeligheten var det en stor nedgang i utlånstillene både for barn og voksne fra 2016 til 2017. Utlånet for barn har økt igjen i 2018, mens utlån av voksenlitteratur har hatt noe nedgang. Vi tror bakgrunnen for dette er at det tar tid å jobbe opp igjen aktivitet etter en lang periode der publikum har brukt biblioteket svært lite. Det utgjør nok også en stor forskjell at åpningstiden er redusert til to dager og har vært det i store deler av 2018. Til tross for nedgang ligger fortsatt utlån pr. innbygger høyt i forhold til landsgjennomsnittet, 9 bøker pr. innbygger. Landsgjennomsnittet er på under 5 bøker pr. innbygger. Dette er tall fra Kulturindeksen for 2017, publisert i november 2018. Utlån pr. innbygger har likevel falt drastisk siden 2014 og 2015. Ny biblioteksjef startet opp 19.3.2018. De første månedene ble brukt til å rydde, få oversikt og gjøre seg kjent i biblioteket.

2018 har vært et aktivt år med mange arrangementer og aktiviteter:

- 3/4: Boklek i regi av Oppland Fylkesbibliotek (Skolestarterne i Lyngbo/Knutshauåen).
- 14/4: Trylleshow (1.-4.trinn ved Tolga skole).
- Kickoff for «Sommerles» med forfatter Anneli Klepp (1.-4.trinn ved Tolga skole).
- H. C. Andersen – Vandrestilling fra det flerspråklige bibliotek.
- Biblioteket lånte inn depot-bøker fra Det flerspråklige bibliotek på somali, tigrinja og arabisk
- 12/9: Avslutning av «Sommerles» i Vidarheim med tryllekunstneren Erik Mogeno.
- 28/9: Kåseri med Ove Røsbak – Hans Børli/Vidar Sandbeck 100 år.
- 2/10: Barnehageteater (Lyngbo og Knutshauåen)
- 2/10: Høstkonsert med Siri & Anne Linn.
- 10/11: Fortellerstund og åpent bibliotek fra kl. 11-14.
- 12/11: Forfatterkveld/bokpresentasjon med Linda Erlien Borren.
- 14/11: Kvinnegruppa - 9 damer spiste lunsj og Mari hadde bokprat.

Skolebibliotek: Hver uke er det lesestund for de yngste elevene. De andre klassene har stort sett hver bibliotektime bokprat. Samtlige, med unntak av 9. og 10. trinn, bruker biblioteket hver 14. dag.

Lesefrø: Biblioteket fortsetter med utlånskasser til de tre barnehagene. Etter styremøte med styrerne i barnehagen ble vi enige om å ha hyppigere skifter av kasser og at bibliotekar kommer til barnehagen en gang i halvåret med nye bakkasser og har bokbad. *Bokbingo:* Sommeren 2018 arrangerte Tolga bibliotek bokbingo. Det var nærmere 20 deltagere og bokbingo ble veldig populært. *Sommerles 2018:* Rekord i antall leste bøker og blant topp ti i landet på deltagelse. Ungene i Tolga kommune lånte flest bøker pr. deltager i hele Norge. Svært stor oppslutning og veldig populært!

5200 Kulturvern

Arbeidet med kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer ble påbegynt våren 2016, men har dessverre blitt forsinket, og vil først bli avsluttet i 2019-2020. Fylkestingene i Trøndelag og Hedmark vedtok i 2018 nytt handlingsprogram til regional plan for verdensarven Røros bergstad og Cirkumferensen for perioden 2019-2021. Arbeidet med en forvaltningsplan for verdensarven startet opp i 2018, og er planlagt ferdigstilt i november 2019. Tolga kommune vedtok permanent deltakelse i

Uthusprosjektet, som nå omfatter hele Cirkumferensen. Prosjektet ble videreført med ett nytt restaureringsobjekt i Tolga i 2018.

5240 Pilegrimsleden

Arbeidet med rydding og merking av leden ble videreført. Det ble inngått avtale med kirkekontoret og årets konfirmanter om årlig ettersyn og vedlikehold av leden. Det ble på slutten av året tatt initiativ til etablering av et eget Pilegrimsforum for Tolga, og sett på muligheten for et samarbeid med Os på dette området.

5210-5220 Sætersgårds Samlinger / Dølmotunet

Sætersgårds Samlinger / Dølmotunet er et av museene i Musea i Nord-Østerdalen, og tilsluttet Anno museum AS, fylkesmuseet i Hedmark med ny konsolideringsavtale fra 2017. «Sommeråpent på Dølmotunet» hadde 37 åpningsdager fra 23.06 – 29.07. Det ble i 2018 kjøpt inn faste trosser til taket på mobilscenen som kan skrues fast i den støpte platting. I tillegg ble det skiftet kassasystem og betalingsterminaler fra Nets til iZettle. Dette medførte et samlet merforbruk på kr. 67.000.

5250 Bygdebok

Det har i 2018 ikke vært ressurser til følge opp arbeidet med «Tolgaslekt.no».

5360 Nord-Østerdal Musiker

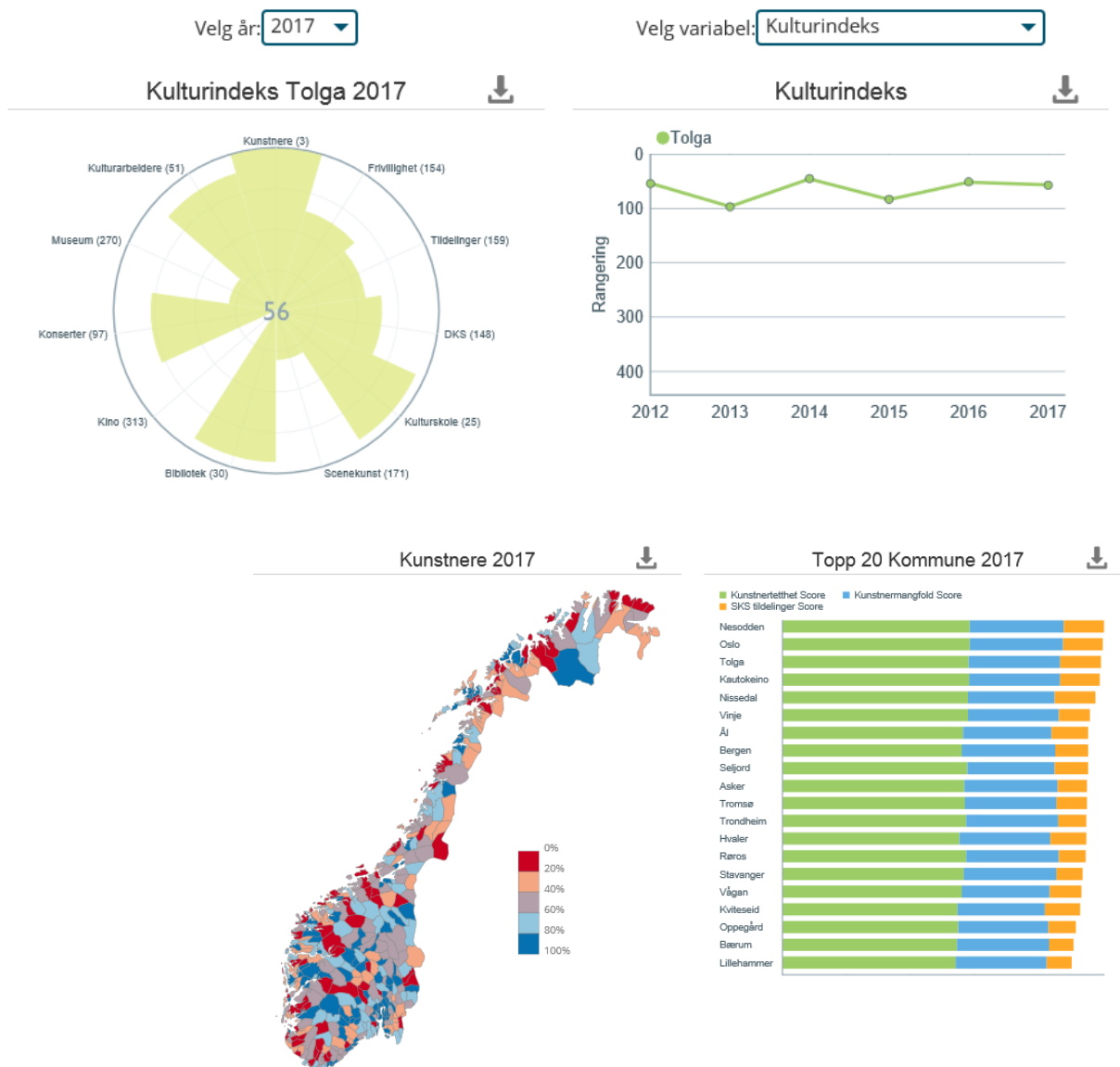
2018 ble fylt med store synlige oppdrag/arrangementer og flere små samarbeid rundt i kommunene. Det var nok et travelt år for NØM, som ble dominert av to store prosjekter. «Bakom Berg og Blåne» for band, kor og solister ble fremført på Tynset 9. og 11. november og bestilling av nykomponert musikk fra Alvdal kommune til «Midt i væla», åpningsforestillingen i forbindelse med innvielsen av Sjulhustunet 22. november, med tekst av Ola Jonsmoen. Tone Hulbækmo var konferansier på Tolga-Os Janitsjar sin nyttårskonsert med Nidarosdomens guttekor, som ble framført både i Os kirke og Tolga kirke 13. januar. Barnas verdensdager I Tynset kulturhus 21. april. 23. april hadde vi skolekonserter i Os bibliotek, 1 for småtrinnet og 1 for mellomtrinnet. Hans Fredrik Jacobsen hadde innføring i seljefløytemaking med 7. klassinger fra Tolga og Vingelen i en halv skoledag i slutten av mai. Tone hadde aktiviseringskonsert i barneklubben for menighetene i Tolga 11. desember.

5460 Fritidsklubb

2018 har vært et godt år for fritidsklubben. Året startet med separate klubbkvelder på onsdager og fredager for seniorene og juniorene. Utover i året begynte onsdagsbesøket å falle, så det ble byttet til felles klubbkvelder på fredager. Etter sommerferien ble det forventet stort besøkstall og det ble endret til separate klubbkvelder på fredagene for begge gruppene. Fritidsklubben har hatt 45 åpningskvelder med et gjennomsnittlig besøk på 15 per kveld. På åpningskveldene har fritidsklubben hatt Halloween-fester, filmkvelder, spillekvelder og juleverksted. Klubben har også hatt klassekvelder, der klubben har vært åpen for et spesielt klassetrinn akkurat den kvelden. Dette har vært meget populært. Fritidsklubben har arrangert avspark for UKM på Tolga med 40 deltakere, og workshop innen trearbeid, journalistikk og matlaging. Under «Olsok i Tolga» arrangerte fritidsklubben Down Hill-sykling i Hamran. Fritidsklubben har søkt og fått innvilget støtte fra Ungdom og fritid om kr. 30.000 til innkjøp av «Fatboys»-sittesekker og spille-PCer og PlayStation-spill.

5.1.3 Oppsummering og konklusjoner

De fleste tjenester, oppgaver og prosjekter er utført i samsvar med målsettinger og planer. Tolga gjør det fortsatt bra i norsk kulturindeks (2017), og er rangert som nr. 56 (80 i 2017), med topp-plassering i kategorien «Kunstnere» (3).

Driftsresultatet for rammeområde 502 Kultur og utvikling viser et samlet mindre forbruk på kr. 11.000.

- Årsrapport 2018 for Sætersgårds Samlinger og Dølmotunet.
- Årsrapport 2018 for Nord-Østerdal Musiker.
- Årsrapport 2018 for Tolga fritidsklubb
- Årsrapport 2018 for Tolga folkebibliotek

Disse kan lastes ned fra kommunens hjemmeside.

5.2. Landbruk

5.2.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats

Virksomhetsområde/tjeneste	Årsverk
Enhetsleder – Kjersti Ane Bredesen	1,0
Landbruk/næring	0,7
Miljøvern/eiendomsskatt	0,2
Sum	1,9

5.2.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet

4510-4580 Landbruk, skogbruk, næring

Investeringslysten i tradisjonelt landbruk er noe lavere enn tidligere år, innvilget til bruksutbygging på 4 bruk i 2018, 1 sauebruk og 3 mjølkebru. Det er høy pris på, -og vanskelig å få tak i mjølkekvote. Det er i 2018 (2017) gitt tillatelse til nydyrking av 185 (213) dekar fordelt på 9 (10) søknader. Det er behandlet 8 (8) saker etter jordloven og 6 (7) saker etter konsesjonsloven.

Tørkesommeren 2018 ble for mange et krevende år når det gjaldt fôrberging. Heldigvis kom regnet i grevens tid og de fleste fikk en noenlunde avling. Landbrukskontoret var med på gjennomføring av informasjonsmøter i hele regionen hvor det var fra innledere fra NLR, Nortura, lokale banker, Tine og bondelaget m. flere. Det ble informert om hvordan en kunne løse utfordringene som kunne komme i kjølvannet av en tørr og varm sommer. Det var godt oppmøte, noe som vitner om stort behov for å få råd og veiledning, i tillegg til at det gav en følelse av felleskap og at en ikke var alene om å være bekymret for førsituasjonen og fremtiden.

Som følge av tørken ble det avsatt statlige midler til ekstra utbetaling av tilskudd for grovfôrbasert husdyrhold og tilskudd for grønnsaksarealer. Dette ble bevilget som et ekstra husdyrtilskudd etter dyretall pr 1.mars 2018. Det var 19 brukere i Tolga som søkte om erstatning for avlingssvikt som følge av tørkesommeren. Det ble i denne ordningen utbetalt kr. 2 772 997,- i erstatning til disse. En annen svært stor utfordring i Nord Østerdalen i sommer var ulven. Det ble store tap i Tolga, Tynset og Rendalen og sau ble flyttet til beredskapsbeiter vest for Glomma. Beitebruken øst for Glomma er under stort press, og noe av engasjementet rundt beitebruken er synliggjort gjennom forprosjektet «Opprettholdelse av beitebruken øst for Glomma».

Det er god aktivitet i skogbruken, men det er ønskelig med en satsing for å sette fokus på etterslep med foryngelse. I 2018 har det vært gode priser på både slip- og skurtømmer, og det er økende interesse for å nyttiggjøre bjørk til den regionale etterspørselen etter bioflis. Dette er tema i et eget forprosjekt, hvor også kombinasjonen av bjørkeskog og beite har særlig interesse. Landbrukssjef sitter i styringsgruppa for dette prosjektet sammen med NØK Holmen Biovarme og Glommen skog.

5.2.3 Oppsummering og konklusjoner

2018 har vært et svært arbeidskrevende år, med både massive rovdyrskader og stor tørke. Strukturen vår, med tett kobling til gårdbrukerne, viste seg i sommer som uvurderlig i arbeidet med å støtte oppom gårdbrukere i svært krevende situasjoner. Korte avstander og gode nettverk opplevdes som

nøkkelfaktorer i dette arbeidet, men det er avgjørende med god koordinering og kommunikasjon. Det er viktig å jobbe videre med beredskap og organisering rundt beitebruken.

5.3 Plan

5.3.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats

Virksomhetsområde/tjeneste	Årsverk
Enhetsleder	1,0
Prosjektstillinger	2,0 (fra 1.10.2018)
Sum	3,0 (fra 1.10.2018)

5.3.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet

Sektorleder samfunnsutvikling har også fagansvar for plan. I 2018 er det arbeidet med planstrategi, samt noen andre private og kommunale planer. Det er ikke gjennomført innbygger-undersøkelse knyttet til tjenestene i 2018.

Det er gjennom året arbeidet mye med investeringsprosjekter og Tolga kraftverk. Formannskapet bestemte derfor å opprette to prosjektstillinger for inntil 2 år med arbeidsoppgaver knyttet til å få mest mulig ut av investeringsprosjektene, og størst mulig ringvirkning i forbindelse med realisering av Tolga kraftverk. Det er i 2018 brukt kr. 225 000 av midler til investeringsprosjektene for å finansiere den ene stillingen, og kr 225 000 fra fritt disposisjonsfond for å finansiere den andre stillingen. I prosjektstillingene inngår arbeidsoppgaver i forbindelse med investeringsprosjektene, og utbyggingen av Tolga kraftverk og enkelte planoppgaver knyttet til dette. Stillingene er prosjektorganisert. Det arbeides aktivt med å finne andre finansieringskilder på deler av stillingene.

5.4 Teknisk

5.4.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats

Virksomhetsområde/tjeneste	Årsverk
Enhetsleder	1,0 – *0,85 av stilling knyttet mot selvkost
Drift	6,0 – *1,75 av stillingene knyttet mot selvkost
Forvaltning	1,5
Renhold	7,48
Sum	15,98

5.4.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet

Enhet for teknisk er administrativt organisert med 2,5 stillinger med kontor i kommunehuset. Dette gjelder byggesaksbehandler, oppmåler (50%) og ansvarlig for teknisk drift. I tillegg til forvaltningsoppgaver som byggesak, oppmåling, og annen saksbehandling innen området, har virksomheten ansvar for teknisk drift. Det er egne fagledere for vaktmestere og renholdere. Når det gjelder bemanning på VAR området har vi en driftsoperatør på renseanlegg og avløpsnett i 100 % stilling og en driftsoperatør i 75% stilling tilknyttet vannforsyning. Administrativt er i overkant av 75 % stilling knyttet til VAR-området.

Vaktmestere og driftsoperatører fungerer i det daglige som et team, som fordeler oppgaver og avlaster hverandre etter behov. De inngår alle seks i kommunal teknisk vakt, beredskap døgnet rundt, året rundt. Avdelingen har også ansvar for kommunale veier og plasser, gatebelysning og kommunale boliger. Kommunen har ved utgangen av 2018 i alt 46 boliger/leiligheter for utleie, i tillegg har kommunen 20 omsorgsleiligheter. Teamet utfører også vaktmestertjenester for de kommunale barnehagene, omsorgstunet, skolene, kommunehuset, helsesenteret og Vidarheim samt svømmehall, fyranlegg og gymbygg.

Enhet for plan/teknisk har ansvaret for vannforsyningsanlegg for Tolga sentrum.

Vannforsyningsanlegget består av vannrenseanlegg bestående av membranfilter og UV-anlegg, to høydebasseng Hamran og Tolgensli samt fire trykkøingsstasjoner og et ledningsnett bestående av 10400 m. Kommunen har to avløpsrenseanlegg, 14 kloakkpumpestasjoner og avløpsledninger som driftes av teknisk drift. Avdelingen har også ansvar for kommunale veier og gatebelysning.

Plan/teknisk har ansvaret for kommunale boliger og administrasjonsbygg. I alt har Tolga kommune en boligmasse på 37 boliger/leiligheter i tillegg til 20 omsorgsboliger.

BRUKERE OG TJENESTER

6000 Teknisk administrasjon

6010 Tilrettelegge- og planlegging bygg

Behandlede saker i 2018: 70. Antall gitte utslippstillatelser (avløpsanlegg) i 2018: 9 stk. Derav 2 stk. til Skanska ifm kraftutbygging. Antall behandlede byggesaker (rammesøknader, søknad om enkle tiltak, igangsettingstillatelser, dispensasjonssaker, veger, avkjørsler) i 2018: 60 (53 ordinære, 6 disp. og 1 IG). Det er en utfordring å finne rom for tilsyn innen byggesak, mere systematisk ulovlighetsoppfølging, kompetanseheving i bredde og dybde, oppfølging av bygg status og ajourføring i matrikkel for å avslutte eldre saker. Mange av de aktivitetene det ikke er kapasitet til å følge opp i tilstrekkelig grad er lovpålagte. Videre er det en utfordring å finne rom for oppretting av mangler og unøyaktigheter i matrikkel og bygningsbase generelt.

6520 Oppmåling, regulering

Stillingsressurs har vært 50 % i 2018, og det er behandlet fem oppmålingsforretninger i alt.

VAR-OMRÅDET

6650 Avløp

Regnskapet for 2018 viser et mindreforbruk på kr 546.019,- etter kalkulert rentekostnad på fremførbart merforbruk. Mindreforbruket går mot tidligere års merforbruk. Vi har fortsatt et negativt selvkostfond på kr 537.197,- på dette området.

6653 Septikrenovasjon

Regnskapet på dette området viser i 2018 et merforbruk på kr 70.532,- inkl. kalkulert renteinntekt. Merforbruket belastes sjølkostfond for tjenesteområdet.

6654 Renovasjon innsamling

Regnskapet i 2018 viser et mindreforbruk på kr 329.059,- inkl. kalkulert rentekostnad. Mindreforbruket avsettes på sjølkostfond for tjenesteområdet.

6656 Vannverk

Regnskapet for 2018 viser et merforbruk på kr 13.002,- da er kalkulerter rentekostnader for det negative fondet inkludert. I 2018 ble ombyggingen av vannrenseanlegget ferdig utført i Tolga vannforsyning. Selve utvidelsen av bygget ble utført i 2017, men montasjen av membran-filteranlegget ble utført og ferdigstilt i februar 2018. Dette anlegget fungerer utmerket og anlegget gir Tolgas innbyggere en sikker og trygg vannforsyning med en full hygienisk barriere av vannkilden.

5.4.3 Oppsummering og konklusjoner

2018 har vært et normalår, men fortsatt er det fokus på økonomi og nøktern ressursbruk.

Vi har fortsatt en del utfordringer på vannforsyning, i det vi mangler reservevannkilde. Det ble i 2018 boret 5 brønner i Erlinesset bare en av brønnene hadde vann, men ikke tilstrekkelig til det formålet vi må ha. Derfor søker vi lenger nord langs Glåma og Bjøreggan og vil utrede dette til våren/sommeren 2019.

Jobben med en ny hovedplan for vann og avløp er kommet langt og vi har som mål å slutføre denne planen i 2019. I forbindelse med avløpsrenseanlegget ble vi fra Miljødirektoratet pålagt en akkreditert prøvetaking av renseanlegget på grunn av for høye påslipp fra næringsbedrifter. Vi ble i mai 2018 godkjent av Norsk Akkreditering for prøvetaking på renseanlegget.

6. Sektor Oppvekst

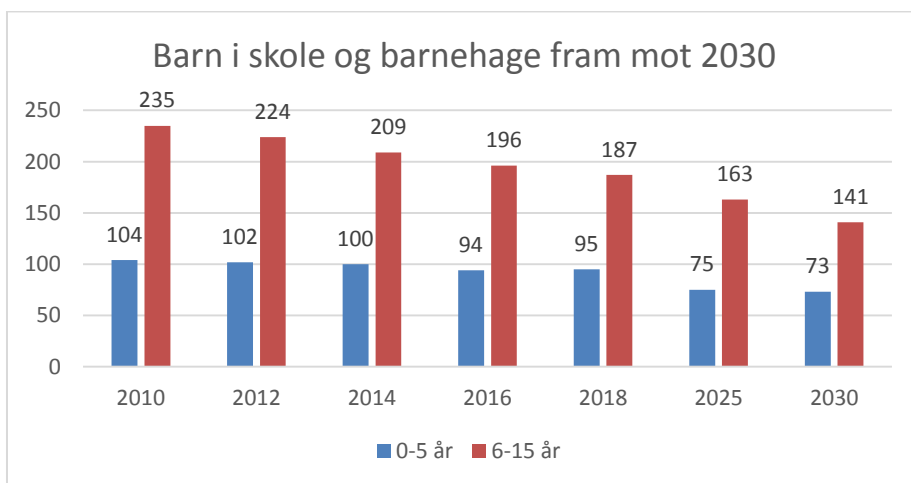
Sektor Oppvekst består av tjenesteområdene

- Barnehagene i Tolga
- Tolga Skole
- Vingelen Skole- og Barnehage
- Tolga Kulturskole

6.0.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats for hele sektoren

Tjeneste	Antall elever (31.12.18)
Grunnskole	200
Barnehage	74
SFO	60
Voksenopplæringen	19
Kulturskolen – elevplasser	174

Ressursinnsats	Årsverk (31.12.18)
Sektorleder	1,0 (koordinerende)
Enhetsleder	3,0
Barnehage	22,2
Skole	24,7
SFO	1,9
Kulturskole	4,0 (vår 4,4)
Sum årsverk	56,8
Nettobudsjett 2018 (i 1000 kr)	38 535
Nettoregnskap 2018 (i 1000 kr)	38 820
Merforbruk	285

De siste årene 6 årene fra 2013-2018 har det blitt født 15 barn i gjennomsnitt pr år i Tolga kommune. Fortsetter denne trenden vil antall skole-elever og antall barn i barnehagene reduseres betydelig de neste 10 årene (kilde ssb-tabell 11668). Inn- og utflytting vil påvirke tallene her.

6.0.2 Tiltak som støtter oppunder kommuneplanens mål og satsingsområder – 2018

Kommuneplanen har følgende hovedmål og satsingsområder:

- Identitet og tilhørighet
- Bolyst og attraktivitet
- Næringsutvikling
- Del av en region
- Kommunale tjenester
- Arealstrategier
- Sikkerhet og beredskap

Alle hovedmål og satsingsområder støttes oppunder med en beskrivelse av: **Vi vil** og **Slik gjør vi det**

Hovedmål	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring
Identitet og tilhørighet	Aktiv bruk av lokalmiljø Bruk av naturen i form av mat og jakt Kartlegge, bli kjent med nærmiljø og bedrifter Bli kjent med lokale kunstnere Oppsøke institusjoner	Kontinuerlig arbeid gjennom året (årsplaner)
Bolyst og attraktivitet	Opprettholde kvalitet Utviklingsorientert Samle kompetanse	Kontinuerlig arbeid gjennom året
Næringsutvikling	Samarbeid med næringslivet Entreprenørskap og lokalkunnskap Kulturelt og lokalt entreprenørskap Realfagkommune	Kontinuerlig arbeid gjennom året

Kommunale tjenester		
Arealstrategier		
Sikkerhet og beredskap		

6.0.3 Tiltak som støtter oppunder styringsplattform for Oppvekst – 2018

- Satsingsområder og retning for Oppvekst i Tolga:
- Tidlig innsats
- Sosial kompetanse
- Kompetente medarbeidere og ledere
- Dialog med foreldre/foresatte – medvirkning fra barn og unge
- Entreprenørskap og lokalkunnskap

Satsingsområder	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring
Tidlig innsats	Tett oppfølging (Sette inn ressurs etter behov, observasjon, god kartlegging.). Lesekurs. 4 foreldremøter for flerspråklige i barnehage. Ekstra foreldremøte for flerspråklige. Tverrfaglig samarbeid (Friplass-ordning i kultur-skolen, tangent og rytme, sfo, språklærer-stilling)	
Sosial kompetanse	Ulike pedagogiske verktøy, som f.eks.: LP – læringsmiljø og pedagogisk analyse. «Mitt valg» (Bhage) «Steg for steg» (Bh) Tydelige voksne Struktur og felles regler. Sosiale mål. Skape vennskap og forebygge mobbing = inkludering.	

	Elevgrupper, foreldregrupper, medarbeidere og ledere.	
Kompetente medarbeidere og ledere	Veiledningsgrupper Profesjonsutvikling: -videreutdanning -kultur for læring	Gjennomgående
Dialog med foreldre/foresatte – medvirkning fra barn og unge	Foreldreskole Tettere kommunikasjon med elever/foresatte i kulturskole. Operative fora: SU, FAU, SMU, elevråd, ungdomsråd	Gjennomgående
Entreprenørskap og lokalkunnskap	Elevbedrift på u-trinn Kulturelle oppsetninger på den enkelte virksomhet (Storprosjekt Tolga skole, besteforeldre-kaffe, 17. mai...)	

6.0.4 Tiltak knyttet mot Folkehelse og «Tolga dyrker måltidet»

Satsing	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring
Folkehelse	Varierte aktiviteter i klasserommet og barnehagen. Utvida læringsarena utenfor barnehage- og skolebygget. Bruke samvær mellom generasjoner bevisst – som gjensidig verdi. Fortsatt stimulere til deltakelse i kulturskolen og la dette være et utspring for lokale aktører som beriker lokalt kulturliv.	Gjennomgående
«Tolga dyrker måltidet»	Sosialt og kulturelt entreprenørskap – lokalkulturen som mulighetsgiver (s 34 i styringsplatt-formen): Sanking, jakt, matgilde, kortreist mat, grønnsakshage m.v.	Gjennomgående – i henhold til årsplaner

6.0.5 Mål og resultatindikatorer for Oppvekst

Alle enheter i sektoren, med unntak av Kulturskolen, er med i storsatsingen for Hedmark fylke «Kultur for læring». Det gjennomføres 3 spørreundersøkelser fra en svært bred informantgruppe (barn/elever, foreldre, samtlige ansatte og ledere) i prosjektperioden på 6 år som dette varer. Første kartlegging var november/desember 2016 (for skolene). Barnehagene hadde sin 1. kartlegging høst 2017. 2. kartlegging for skolene var november/desember 2018. Bortsett fra årlig og obligatorisk elevundersøkelse og Ungdataundersøkelse, har ikke sektoren sett det formålstjenelig å gjennomføre andre typer undersøkelser mens «Kultur for læring» pågår.

Mens «Kultur for læring» pågår, er det naturlig å bruke data fra disse kartleggingene i årsmeldingen framfor å bruke gamle data fra flere år tilbake.

Verbal beskrivelse av mål	Målemetode/ indikator	Forrige resultat / Gj snitt Kommune- gruppe 05	Tallfesting av mål for budsjettåret 2019
Kulturskolen. Andel elever i kultur- skole, av antall barn i alderen 6-15 år i %, >gj sn kgr05	KOSTRA-tall	57,0 / 25,5 (2018)	>gj sn kgr05
Kulturskolen. Netto drifts- utgifter kultur- skole, pr innbygger 6- 15 år i kr <kr 8.000	KOSTRA-tall	8.667/ 4.695 (2018)	<kr 8.000
Barnehager. Foreldrenes tilfredshet med mulighet for bruker-medvirkning	Kultur for læring	2018	Grønt område, jf Kultur for læring
Barnehager. Netto driftsutgifter pr innbygger 1 til 5 år i	KOSTRA-tall		

kr, barne-hager < gj sn kgr05		160.203/ 170.245 (2018)	< gj sn kgr05
Skoler. Gode resultater i forhold til mobbing: ≤ 1,2	Elevundersøkelsen 7. trinn/ 10.trinn. Mobbing: beste score er 1,0 (ingen mobbing)	Tolga 1,2 Nasjonen 1,3 (2018)	Bedre enn landsgjennomsnitt
Skoler. Foreldrenes helhetsvurdering av skoletilbudet: Grønt felt > gj. sn. Hedmark	Kultur for læring Skala gult, hvitt grønt der grønt er beste score. Foreldrenes helhetsvurdering av skoletilbudet	Grønt (2018)	Grønt område, jf Kultur for læring
Skoler. Gjennomsnittlige grunnskolepoeng avgangselever 10. trinn > gj sn. Hedmark	KOSTRA-tall / GSI	42,3 / 42,1 (2018)	> gj sn Hedmark
Verbal beskrivelse av mål	Målemetode/indikator	Forrige resultat / Gj snitt Kommune-gruppe 05	Tallfesting av mål for budsjettåret 2017
Skoler. Netto drifts-utgifter til grunn-skolesektoren, pr inn bygger 6-15 år < gj sn kgr05	KOSTRA-tall	144.080 / 165.658 (2018)	< gj sn kgr05
Oppvekst totalt. Medarbeidernes opplevelse av: Samarbeid, feedback, observasjon og veiledning, kompetanseheving.	Kultur for læring – barnehage og skole	Bedre enn gjennomsnitt fylket 2017 / 2018	Sammenligning Hedmark Neste måling 2019/20

Oppvekst totalt. Holde seg innenfor gitt budsjetttramme	Avvik fra budsjett >100=overforbruk Regnskap	100,75 % (2018)	< 100 %

6.0.6 Økonomisk resultat – sektor oppvekst samlet

Sektor oppvekt har et merforbruk på kr 285.000 i 2018. Målet for sektoren om å holde seg innenfor gitt budsjetttramme er derfor ikke nådd. Noen driftsposter viste seg tidlig i året å føre til et merforbruk, det gjelder skoleskyss for elevstruktur, er andre kommuner, kjøp av barnehageplasser i andre kommuner, og lønns- og driftsutgifter ved Vingelen skole og barnehage. God budsjettdisiplin har gjort at merforbruket ble 0,75 % av budsjettet.

6.0.7 Oppsummering og konklusjoner- sektor oppvekst samlet

Sektoren startet også budsjettarbeidet for 2018 – 2022 å tilpasse driften til et lavere nivå. Som i 2017 har mye av fokus i 2018 også vært rettet i forhold til utredning av ny barnehage – ombygging av Tolga skole og nytt kulturhus. Dette er et arbeid som vil ha hovedfokus i de neste årene også. Et spennende, men også krevende omstillingsprosjekt for alle som blir involvert. Det er stramme økonomiske rammer og ikke rom for ekstraordinære tiltak. I 2018 ble det behov for en budsjettjustering for å dekke noen slike utgifter i barnehagene.

Samlet sett leverer oppvekst svært gode resultater. Skoleeierprisen for 2018 vitner om at det jobbes godt i alle ledd innen oppvekst, faglig, og mellom barnehage, skole, kulturskole og opp til administrativt og politisk nivå.

6.1 Barnehagene i Tolga

6.1.1 Tjenestefomfang og ressursinnsats

Tjeneste	Antall barn
Lyngbo barnehage	23
Knutshauåen barnehage	21

Ressursinnsats	Årsverk
Enhetsleder	1,0
Lyngbo barnehage	6,1
Knutshauåen barnehage	6,2

Tolga kommune – kommune med tæl

Styrking førskolebarn	3,0
Barnehager felles	0,6
Sum	16,9

6.1.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet

Barnetallet i Tolga kommune er stabilt, selv om fødselstallet kan variere litt i fra det ene året til det andre, og i hvilken bygd de er født.

I Tolga sentrum er det full barnehagedekning. Ledige barnehageplasser ved årsskiftet.

Flere barn fra Tolga kommune går i privat barnehage i nabokommuner, og Tolga dekker oppholdet til disse. (Forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlig tilskudd til ikke-kommunale barnehager).

2600 Styrking førskolebarn

Barnehagene i Tolga kommune har hatt flere barn med behov for spesialpedagogisk hjelp i 2018. Rettighetene er tilknyttet Lov om barnehager §19a-h Spesialpedagogisk hjelp, tegnspråkopplæring med mer.

Det har vært satt inn ekstra personale for å følge opp disse tiltakene.

Noe av ressursene går direkte til spesialpedagogisk hjelp, og resten til å følge opp at det skal være tett voksenkontakt gjennom hele dagen.

Barnehagene har tett og god dialog med flere fagpersoner rundt barna.

2700 Felles barnehagene

Tolga kommunale barnehage har en egen språklærerstilling (barnehagelærer), som legger vekt på arbeid med språkstimulering for flerspråklige barn. Det legges stor vekt på styrking av norsk som andre språk.

2730 Lyngbo barnehage

Alle barn i Lyngbo har 5 dagers tilbud. Barnehageåret 2018-2019 er det 11 barn som er tospråklige, og det er barn med bakgrunn/familietilknytning til 6 forskjellige land.

Barnehagen har god faglig kompetanse – både barnehagelærere og fagarbeidere, og i år er det ansatt en vernepleier - vi oppfyller pedagognormen og bemanningsnormen.

Det jobbes med «Kultur for læring» i barnehagen med fokus på relasjoner mellom barn og voksen.

Barnehagen samarbeider tett med foreldrene.

Lyngbo barnehage er en trafiksikkerbarnehage, med fokus på trafikk og holdningsskapende arbeid.

Barnehagen legger vekt på å være mye ute, og benytte nærmiljøet/lokalsamfunnet.

2740 Knutshauåen barnehage

Alle barna i Knutshauåen har 5 eller 4 dagers tilbud. Barnehageåret 2018-2019 er det 3 barn med tospråklig bakgrunn, og det er barn med bakgrunn/familietilknytning til 4 forskjellige land.

Barnehagen har god faglig kompetanse – både barnehagelærere og fagarbeidere- vi oppfyller pedagognormen og bemanningsnormen.

Det jobbes med «Kultur for læring» i barnehagen med fokus på relasjoner mellom barn og voksen.

Barnehagen samarbeider tett med foreldrene.

Barnehagen legger vekt på å være mye ute, og benytte nærmiljøet/lokalsamfunnet

6.1.3 Oppsummering og konklusjoner

Barnehagene i Tolga har kvalifiserte og stabile ansatte – både barnehagelærere og fagarbeidere.

Barnehagene legger vekt på et oppvekstmiljø som skal gi trygge, glade, selvstendige og skapende barn. Barnehagen skal bidra til at barna får en god og trygg oppvekst. Lek og hverdagsaktiviteter er viktige læringssituasjoner for barna. Barnehagene jobber for å sikre et oppvekstmiljø som gir allsidige opplevelser og erfaringer, og som tar utgangspunkt i nærmiljøet og naturen. Barnehagene legger vekt på å være mye ute. De voksne jobber med å se hvert enkelt barn, dets utviklingsnivå og behov. Viktig at de voksne er tydelige, at de observerer, dokumenterer og veileder barna underveis.

De kommunale barnehagene i Tolga bygger sin virksomhet på Lov om barnehager og rammeplanen.

Kommunen har følgende plan som det legges vekt på – Styringsplattform for oppvekst.

Kommunens visjon – Røtter i fortida, tro på framtida og læring i fellesskap.

Barnehagene har jobbet mye med: Hvordan skape en god oppstart for flerspråklige barn og foreldre, og tettere samarbeid med foreldrene? Det benyttes tolk, skriv blir forenklet og det gjennomføres fire ekstra foreldremøter i året.

Godt samarbeid med Kulturskolen og Tolga skole – egen plan for overgang fra barnehage til skole.

Gjennom samarbeid med Tolga bibliotek - har vi «Lesefrø» i barnehagene.

Høsten -13 ble det igangsatt et stort 2-årig utviklingsprosjekt for barnehagene i Nord-Østerdal med fokus på veiledning. Barnehagene har fortsatt denne jobbingen i egne barnehager og har implementert veiledning i det pedagogiske arbeidet. Det samarbeides i Nord-Østerdal om veiledning til nyutdannede barnehagelærere.

På landsplan legges det vekt på kompetanse og kvalitet. Kommunene i Nord-Østerdal samarbeider om kurs/kompetanseutvikling. Det er tett samarbeid på kommunenivå i barnehagesektoren i Nord-Østerdalen. Høsten 2016 startet det opp et felles kompetanseprosjekt som legger vekt på utviklingsarbeid i denne enkelte barnehage. Alle barnehagene deltar, på felles planleggingsdager, nettverk for pedagogiske ledere og nettverk

for styrere. Dette samarbeidet fortsetter i 2018-2019. Det har vært fokus på «Kultur for læring» - bruk av kartleggingsresultater og pedagogisk analyse.

I 2015 ble Tolga tatt ut i regjeringens satsning på realfag som **«Realfagskommune»**. Satsningen i Tolga er valgt rettet spesielt mot barnehage og 1.-4. trinn. I den forbindelse har prosjektleder deltatt både på forberedelse og gjennomføring av ulike aktiviteter, som skal inspirere de ansatte til å vektlegge realfag mer i skole- og barnehagehverdagen. 2018-2019 - barnehagene jobber fortsatt med realfag i hverdagen.

Barnehagene i Tolga har årlig tilsyn fra branntilsyn og hovedettersyn på lekeplussutstyr. Tolga kommune har samarbeid med Tynset og Os på tilsyn etter barnehageloven § 16. Hvert tredje år blir den enkelte barnehage kontrollert. I 2018 ble det ikke gjennomført tilsyn i noen av barnehagene i Tolga.

I 2018 ble det utarbeidet en ny felles plan for Os, Tolga, Tynset, Folldal, Alvdal og Rendalen med fokus på barnehagemyndighetens arbeid med veiledning og tilsyn.

Fylkesmannen førte i 2018 tilsyn med Tolga kommune som barnehagemyndighet (mangler rapport etter tilsynet – ble gjennomført 04.10.18). Ingen husholdninger skal betale mer enn 6 prosent av inntekten sin for en barnehageplass. Foreldrebetalingen er også begrenset oppad av maksimalprisen (fra 1.januar 2019 kr 2 990 per måned, som gjelder for et heldags ordinært barnehagetilbud) og søskenmoderasjonen.

Alle 3-, 4- og 5-åringer, og barn med utsatt skolestart, som bor i husholdninger med lav inntekt rett til å få 20 timer gratis oppholdstid i barnehage per uke.

Betaling av kost (matpenger) kan komme i tillegg til maksprisen. Tolga kommune har 12 barn som får tilbud om redusert foreldrebetaling.

6.2 Tolga skole

6.2.1 Tjenestefang og ressursinnsats

Tjeneste	Antall elever
Grunnskole	145
SFO	37
Voksenopplæringen	19

Tolga kommune – kommune med tæl

Ressursinnsats	Årsverk
Enhetsleder	1,0 (inkludert sektoransvar)
Skole	18,7 (1,1 årsverk videreutdanning og realfag)
SFO	1,2
Sum	20,9

6.2.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet

BRUKERE OG TJENESTER

Elevtallet er omtrent på samme nivå som foregående år (145 mot 142). 30 % av elevene er to-språklige. Det er 18 forskjellige morsmål på skolen. Grunnet tilførte midler til styrking 1-4. trinn og realfagsatsing har antall årsverk vært stabilt fra 2016.

Fokus på læring.

Vi holder fortsatt fokus på våre prioriteringer: **grunnleggende ferdigheter i basisfagene** kombinert med at vi er en skole som vektlegger den generelle delen av læreplanen. Natur og kultur er en del av dette. Det er en oppfølging av kommunens sektorplan for oppvekst. Elevene skal få mulighet til utfoldelse på en allsidig læringsarena. Sosial handlingskompetanse legger grunnlaget for all læring. Det er derfor viktig for skolen at lærerne legger vekt på både teknisk og verdibasert kommunikasjon i klassene. Derfor utvikler vi ulike læringsarenaer tilpasset den enkelte elevs behov. Dette er en del av Tolga skoles pedagogiske profil. Vi har her et omfattende samarbeid med naturfagssenteret og matematikksenteret og Udir i kraft av å være realfagkommune. Satsing på opplæring i **lesing og skriving** er forsterket ved at en fra høst 2017 gjeninnførte funksjonen leseveileder, samt satsing på ordforrådsprogram. Dette er felles satsing i regionen. I tråd med nasjonale pålegg er **nasjonale prøver** også i 2018 gjennomført i lesing, engelsk og regning på 5. og 8. trinn. Prøvene i lesing og regning også gjennomført for 9. trinn. Resultatene fra prøvene er særlig gode for ungdomstrinnet. Regning 9. trinn er best i landet.

Realfagkommune

Hovedtema i satsingen 2018 har vært koding. Skolen har gjennom realfagprosjektet, sponsormidler fra næringslivet og kommunale midler fått oppgradert elev-pc, ansattes pc, Ipad og utstyr til koding (MicroBit bl.a.).

Engelsk og 1. fremmedspråk.

Vi gir tilbud til elevene om opplæring i tysk som 2.fremmedspråk. Et andre alternativ er at elevene også kan velge arbeidslivsfag. Dette er et fag der en velger områder fra den videregående skolen med praktiske tilnærminger.

Valgfag ble innført som obligatorisk fag, høsten 2012. 8. klasse gjennomførte med fagene design/redesign og fysisk aktivitet og helse. 9. klasse hadde forskjellige varianter av

produksjon for salg, mens 10 fortsetter med fysisk aktivitet og design/redesign. Tilbudet gjelder alle klasser på ungdomstrinnet.

Sosial kompetanse

Elevundersøkelsen og Ungdata undersøkelsen viser at barn og unge i Tolga har venner, tilhørighet og deltar på en mengde aktiviteter på fritida. Samtidig er internett, spill og bruk av sosiale medier en økende aktivitet. Det bekrefter for oss nødvendigheten av å satse på oppbygging av elevers sosiale kompetanse. Dette er en kontinuerlig prosess og «ferskvare». Behov for å fokusere på sosial kompetanse og relasjonsarbeid elev – elev, voksen – elev understrekes også i kartleggingsresultatet gjennom FoU prosjektet «Kultur for læring». Skolen har siden 2016 vært mobilfri-skole. Elevene selv har initiert dette gjennom et aktivt elevråd ved skolen. Ordningen fungerer svært bra.

Kultur for læring

Høsten 2018 gjennomførte skolen spørreundersøkelse nummer to i «Kultur for læring». Svarprosenten hos alle respondentgrupper var høy og det gir oss et godt grunnlag for å bruke resultatene videre for å heve kompetansen. Skolen hadde skoleåret 2017/18 fokus på relasjoner. Skoleåret 2018/19 valgte skolen kompetansepakken «Motivasjon og tro på seg selv». Også resultatene fra kartleggingsundersøkelsen i høst viser meget gode resultater sammenlignet med regionen og fylket. Skolen har fått gode tilbakemeldinger fra Høyskolen og skoleeier (TATO) på det arbeidet som er gjort så langt.

LP-modellen

Høsten 2009 startet kollegiet ved skolen med implementering av LP-modellen, et prosjekt som gikk over 3 år. Etter prosjektperioden er LP modellen et av flere analyseverktøy som benyttes i team, på trinn og i samarbeid med PPT. LP benyttes som arbeidsform i Kultur for læring arbeidet.

Kompetanseheving.

Vi har hatt 5 ansatte på videreutdanning i 2018 innen fagene matematikk, engelsk, norsk, lærerspesialist og forming. Vi har tidligere vært med i prosjektet «kompetanse for mangfold» som er ei systematisering av opplæring av flerspråklige elever. 2015 - 2017 deltok vi i satsingen «ungdomstrinn i utvikling». Det er initiert fra Udir og gjelder alle skoler med ungdomstrinn i landet. I Tolga deltok begge skolene.

Bærekraftig utvikling

Gjennom ”Den naturlige skolesekken” har skolen deltatt med et prosjekt under betegnelsen ”Bærekraftig utvikling”. Prosjektet inneholder både teoretiske og praktiske elementer. Opplegget knyttes til kommunens økoløftprosjekt, hvor vi bruker lokale ressurser. Dette er en viktig del av utviklingsarbeidet sammen med realfagsatsingen, Lektor2 programmet og øvrige satsinger skolen deltar i sammen med TATO / Nord Østerdalskommunene.

Voksenopplæringa

Fra høsten 2012 har kommunen hatt avtale med Tynset kommune, som betyr at «våre» flykninger får tilbud om norsk og samfunnsfagopplæring på Tynset opplæringscenter. Vi har i beholdt registreringsarbeidet og språkpraksis. 19 elever deltar på dette tilbudet.

Samarbeid med Tolga kulturskole

Høsten 2011 ble Tolga kulturskole skilt ut som egen virksomhet. Dette røkkes ikke ved det tette samarbeidet som er etablert mellom skolen og kulturskolen. Samarbeidet er regulert gjennom forpliktende samarbeidsavtaler. Tolga skole kjøper i stor grad tjenester fra kulturskolen.

Skole - hjem samarbeid

Mange tiltak er nedfelt i styringsplattformen. Skolens rutiner står også i infoheftet for skolen. Skolen har flere foreldresammenkomster, møter, samling for klassene utenom skoletid enn det som er nedfelt i lovs form. I henhold til styringsplattformen gjennomfører skolen økt skole – hjem samarbeid (foreldreskole) på 1. og 8. trinn. Elevrådet, skolemiljøutvalget og FAU har særlig vært involvert i byggeprosjektet ny barnehage – kulturbygg – ombygging av Tolga skole.

Samarbeid med lokalsamfunnet.

Vi har kontinuerlig tett samarbeid med lag og foreninger i bygda i ulike arrangement. Foreldre, besteforeldre og andre ressurspersoner stiller mer enn gjerne opp. Skolen bruker aktivt det utvidede skolerommet og er en integrert del av bygda.

Biblioteket. Skolen bruker jevnlig biblioteket og alle klasser får en time hver.

ORGANISERING OG MEDARBEIDERE

Lærerne har en arbeidstidsordning som binder lærere i full stilling til 36 timer pr uke. 7,5 -7 timer pr. dag til arbeidsplassen innen tidsrammen 08.00-16.00. Tid som ikke er bundet som ukentlig tilstedeværelse benyttes til individuelt arbeid. Dagens arbeidstidsavtale ved skolen har vart siden 2001. Den er fornyet fram til 2019. **Andre ansatte** kan ha avvikende arbeidstid. Felles utviklingstid har særlig hatt tema som gjelder Kultur for læring, realfagkommune, fokus på lesing og byggeprosjektet barnehage – kulturbygg – skole.

Skolens ledelsesmodell består av rektor (80 % administrasjonsressurs til skolen og 20 % koordinator for oppvekst) og assisterende rektor (50 % administrasjonsressurs). 2 teamledere har et ansvar for daglig drift av sine team. Samarbeidet med kulturskolen er godt og videreutvikles.

Ressursteamet. Teamet er møteplassen der vi (rådgiver, spesialpedagogisk koordinator, assisterende rektor og rektor) koordinerer arbeidet med eksterne aktører som PPT, helsesøster, BUP og barnevern for å ivareta tilrettelegging av tilpassa opplegg for elever ut over det ordinære tilbudet. Ressursteamet er i tråd med satsingen til PPT innen systemutvikling.

6.2.3 Oppsummering og konklusjoner

Tolga skole har godt kvalifiserte medarbeidere, der mestring står i fokus. Elevundersøkelsen, Ungdata-undersøkelsen, kartlegging fra Kultur for læring, nasjonale kartleggingsprøver og sluttvurderingen våren 2018 bekrefter at læringstrykket i klasserommet er godt. Det jobbes kontinuerlig med elevenes psykososiale miljø. Arbeidet med sosiale ferdigheter og relasjonelle ferdigheter er satt i system. Gjennom «Kultur for læring» er dette tema som vil følges opp videre. Dette forventes å gi positiv effekt over tid. Elevtallet er stabilt.

Tolga kommune fikk skoleeierprisen for 2018. Det betyr at det jobbes godt i alle ledd i kommunen – fra barnehage – begge skolene og samarbeid med skoleeier.

Tolga skole har turt å jobbe utradisjonelt, tatt i bruk uterommet som en viktig læringsarena og jobbet godt med dybdelæring med lokale mål. Entreprenørskap er satt i system og det er fokus på praktisk og variert tilnærming fra 1. trinn til 10. trinn.

Det er en utfordring i å sørge for tilstrekkelig kompetent støtte til to-språklige barn med språk som for oss kan være lite kjent. Dette gjelder så vel arbeidsinnvandrere som flyktninger. Det er også en utfordring å finne gode nok tiltak og opplegg for elever med særlige behov, faglige og eller sosiale. Skolen opplever godt samarbeid med andre samarbeidspartnere (f.eks. helsesøster, PPT, barnevern, flytningetjenesten og BUP) i dette arbeidet.

6.3 Vingelen skole og barnehage

6.3.1 Tjenestefumfang og ressursinnsats

Tjeneste	Antall elever
Grunnskole	55
Barnehagen	30 (27 i budsjett 2019)
SFO	23

Ressursinnsats	Årsverk
Enhetsleder	1,0
Skole (pedagoger og assistenter)	8,1 – (en lærer er i videreutdanning)
Barnehagen	7,6 (inkludert lærling)
SFO	0,7
Sum	17,4

6.3.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet

Oppvekstsenteret har stor søkning til barnehagen og prognosene for elevtallet på skolen de neste årene viser stabile tall! Med barn i alderen 1 – 13 år er det et stort spenn og mange hensyn å ta i barnehage -og skolehverdagen. De ansatte viser vilje til å se muligheter og er fleksible, noe som er viktig på en slik enhet. Det ble i 2018 født 9 barn som alle sokner til skolen.

2200 SFO Vingelen skole: Høst -18 var det 23 elever som benyttet tilbudet. På morgenen og på ettermiddag på fredag er det SFO i samarbeid med barnehagen, mens det på de andre ettermiddagene er tilbud i egne lokaler. To assistenter og en miljøterapeut har deler av sine stillinger knyttet til SFO. Målet om at SFO skal være bortimot selvfinansiert er også nådd i 2018.

2201 Vingelen skole: I 2018 har vi fortsatt arbeidet med å løfte **fådeltskolepedagogikken**. Det er flere elever ved skolen som har store spesialpedagogiske tiltak. Dette er krevende i en tid hvor det må kuttes i den pedagogiske ressursen. Med et løsningsorientert personale går det så lang greit, men det er marginalt. En lærer er i videreutdanning i naturfag. Ingen vikar settes inn.

Skolens bruk av fellestid/utviklingstid hver mandag/tirsdag benyttes til blant annet temaer som:

- Pedagogisk utviklingsarbeid – organisasjonsutvikling
- Kultur for læring med fokus på relasjoner, elev – elev, elev - lærer
- Lesekurs – dysleksi – «Fatte matte»
- Skolens sosiale handlingsplan – elevsyn, læringssyn og verdisyn

Høsten 2018 gjennomførte skolen spørreundersøkelse nummer to i «**Kultur for læring**». Svarprosenten hos alle respondentgrupper var høy og det gir oss et godt grunnlag for å bruke resultatene videre for å heve kompetansen! Det var veldig gode resultater på den første undersøkelsen, hvor kompetansepakken «Relasjonsbasert klasseledelse» ble bestemt å igangsette. Dette arbeidet videreføres i 2019. Også resultatene fra kartleggingsundersøkelsen i høst viser meget gode resultater.

Skolen har fått meget positive tilbakemeldinger fra Høyskolen på det arbeidet som er gjort så langt.

Foreldreskole ble også i høst gjennomført for foreldrene på 1.trinn. (jmf «Plattform for oppvekst») Foreldreskole er et samarbeid mellom FAU, kontaktlærer og rektor. Skolen har ellers et tett **samarbeid med foreldrene** både gjennom utvalgsmøter og alle de ulike arrangementer vi har gjennom året.

Prosjekter: Skolen er en svært sentral aktør i bygdelivet i Vingelen, og har et godt forankra samarbeid med lag og foreninger. Et resultat av dette samarbeidet var at det høst-15 ble bygd en flott gapahuk på Jordvollen. Området blir brukt aktivt i skolens uteskole - satsning. Det var særlig mellomtrinnets elever og foreldre som hadde lagt ned en stor innsats med bygging, beising og rydding av området. Det gjenstår fortsatt noe arbeid, som vil bli prioritert i 2018.

Det er laget en plan for bruk av Forollhogna Nasjonalpark, dette i samråd med nasjonalparkforvalter. Skolen bruker nærområdet meget aktivt i uteskolesammenheng.

To lærere har vært på kurs i forhold til «koding og programmering», dette må ses i sammenheng med kommunens realfagssatsning – realfagskommune. Dette gir skolen nødvendig kompetanse når det gjelder elevenes grunnlag for evt. å velge koding som valgfag på ungdomstrinnet.

Arbeidstidsordningen for lærerne. Vi har fortsatt 36 t/u tilstedeværelsesplikt, etter en reforhandling v-15. Alle lærere har en individuell arbeidsplan, mens alle ansatte har en egen stillingsinstruks.

Det er en godt kvalifisert arbeidsstokk ved skolen. Høsten 2018 var **rammetimetallet** på 186 t/u direkte knyttet til undervisning. Dette er høyere enn i 2017. Elevtallet har fra 2017 til 2018 har gått opp med tre elever, prognosene framover viser stabilt elevtall ved skolen. Vi har også i 2018 valgt å bruke muligheten for to-lærer til ekstra styrking, særlig i engelsk og matematikk. Dette er i tråd med satsningsområdene i TATO-samarbeidet.

Det er stabilitet i ledelsen. Rektor ble fast ansatt februar 2018 etter å ha vært konstituert fra januar 2017. Det er etablert en ledergruppe på tre personer, der spesped.koordinator, stedfortredende rektor og rektor er med. Dette er også skolens ressursteam

En lærer er i videreutdanning 2018/19.

2202 Lokaler: Lokalene er funksjonelle og godt egnet til bruken. I 2017 ble det skiftet 2 inngangsdører med automatisk døråpner, i tillegg til øvrige tilpasninger i forhold til spesielle behov. Det er igangsatt et ombyggingsprosjekt i barnehagen og etter hvert på skolen. Dette gjelder endret romstørrelse i barnehagen samt vognrom og ombygging arbeidsrom, personalrom på skolen.

2203 Natur og kultur: Skolen baserer sin virksomhet på at elevene skal få gode vilkår for læring. Dette bl.a gjennom utstrakt bruk av ulike læringsarenaer og metoder. I «Styringsplattform for oppvekst» er det lagt tydelige føringer for fortsatt bruk av uteområdene våre, der målet er at opplæringen gir barna «røtter i fortida, tro på framtida og læring i fellesskap»

2710 Barnehagen:

Avdeling Knøsen og Ræbben: Til sammen 30 plasser. Det vil si at det er ingen ledig kapasitet pr. nå. Det er bra, men det er også en utfordring i forhold til nye innsøkninger. Det vil i februar 2018 bli gjort en befaring med virksomhetsleder teknisk, for å se på et prekärt rombehov. Gangen inn til barnehagen brukes i dag som lagringsplass til barnevogner. Dette kan ikke fortsette, så derfor imøteses det en snarlig løsning på problemet.

Bemanningsnormen følges på begge avdelingene. Vi har sett en klar økning av yngre barn i barnehagen, i tillegg til at antallet dager for den enkelte også øker. Åpent 07.00 – 16.30.

Alle barn som søkte plass til hovedopptaket fikk tilbud, men alle fikk ikke oppfylt 1.ønske i forhold til dager. Det har vært noe utskifting i personalgruppa, men nå er personalsituasjonen meget stabil. Styrer og to pedagogiske ledere med førskolelærer/barnehagelærerkompetanse, samt en barnehagelærer, fem fagarbeidere/assistenter

Høsten -13 ble det igangsatt et stort 2-årig utviklingsprosjekt for barnehagene i Nord-Østerdal med fokus på veiledning. Barnehagen har fortsatt denne jobbingen i egen barnehage og har bl.a. tatt i bruk LP-modellen (læring og pedagogisk analyse) som verktøy i personalgruppa.

Barnehagen har fokus på lekens plass i barnehagehverdagen og de voksnes rolle i leken. Dette har satt sitt preg både på planlagte og spontane aktiviteter i hverdagen, og har vært tema på planleggingsdag og personalmøter for de ansatte. Barnehagen er med i Kultur for læring, noe som vil gi personalet oversikt over hva de ulike informantene har svart om hva de er fornøyd med – ikke fornøyd med. Det videre arbeidet vil bli systematisert i forhold til de øvrige barnehagene i kommunen.

Samarbeid med kulturskolen har bestått av to perioder med musikk for Knøsen og Ræbben, kjøp av musikkundervisning og undervisning av kulturskoleelever i skoletiden. Samarbeidet gir ungene unike muligheter til å få utfolde seg og er et viktig bidrag til å skape gode læringsarenaer for alle. Alle elever på 1.-2. får ukentlig tilbud om «Tangent og rytme» og mange av skolens elever benytter seg ellers av kulturskolens varierte tilbud.

Tolga kommune – kommune med tæl

I 2015 ble Tolga tatt ut i regjeringens satsning på realfag som «**Realfagskommune**». Satsningen i Tolga er valgt rettet spesielt mot barnehage og 1.-4.trinn. I den forbindelse har prosjektleder deltatt både på forberedelse og gjennomføring av ulike aktiviteter, planleggingsdag i barnehagen og arrangert ulike kurs som skal inspirere de ansatte til å vektlegge realfag mer i skole- og barnehagehverdagen. Det satses videre på «Realfagskommune» - dette arbeidet vil gi gode ringvirkninger.

6.3.3 Oppsummering og konklusjoner

Vingelen skole og barnehage er en organisasjon med godt kvalifiserte medarbeidere, der det er fokus på lek og et godt **læringsmiljø** for barn fra 1-13 år. I sentrum står sosial mestring for alle. Resultatene fra undersøkelser, tester og kartleggingsprøver viser stort sett gode og positive resultater. På elevundersøkelsen (for 6. og 7.trinn) høsten 2018 fikk vi fantastisk resultat i forhold til mobbing. Skår på 4,9 og 5 er det beste du kan få. Elevene skårer høyt på de fleste parametre i elevundersøkelsen. Det jobbes kontinuerlig med elevenes psykososiale miljø. Arbeidet med sosiale ferdigheter og relasjonelle ferdigheter er satt i system. Dette forventes å gi positiv effekt over tid. Det er viktig å evaluere tiltakene og vurdere virkningen av dem. Gjennom «Kultur for læring» er dette tema som vil følges opp videre. Elevtallet ser ut til å stabilisere seg. Barnetallet i barnehagen ligger stabilt høyt. På landsplan legges det vekt på kompetanse og kvalitet i **barnehagen**. Kommunene i Nord-Østerdal samarbeider om kurs/kompetanseutvikling. Det er tett samarbeid på kommunenivå i barnehagesektoren i Nord-Østerdalen. Høsten 2016 startet det opp et felles kompetanse-prosjekt som legger vekt på utviklingsarbeid i denne enkelte barnehage. Alle barnehagene deltar, på felles planleggingsdager, nettverk for pedagogiske ledere og nettverk for styrere. Barnehagen er med i «Kultur for læring», med fokus på relasjoner.

6.4 Tolga kulturskole

6.4.1 Tjenestefomfang og ressursinnsats

Tjeneste	Antall elever
Kulturskolen	174 elevplasser

Ressursinnsats	Årsverk
Enhetsleder	1,0
Skole	Vår 4,4 Høst 4,0
Sum	Vår 5,25 Høst 5,0

*2,4 årsverk er salg av tjenester internt og eksternt 6.4.2

Tjenesteproduksjon og aktivitet

Vi styrer etter «Styringsplattform for oppvekst», med visjonen «Røtter i fortida, tro på framtida og læring i fellesskap». Målsetting og kjennetegn: «Vi vil ha et oppvekstmiljø som gir trygge, glade,

selvstendige og skapende barn og unge.» Plattformen legger særlig vekt på å skape en felles og helhetlig verdiforankring og en klar retning for oppvekst i Tolga, med et tett samarbeid mellom barnehager, skoler og kulturskole. Å delta i kunst og kulturfag har stor egenverdi for barn og unge. For en kommune med nedgang i folketallet, og som ønsker å beholde og rekruttere barnefamilier, er det gode kulturskoletilbudet en klar styrke. Det er viktig å legge til rette for at minoritetsspråklige barn kan delta i kulturskolens tilbud. Dette er en viktig arena for integrering. (fra Styringsplattformen)

Vi følger skoleruta for grunnskolen. Undervisningen foregår i grupper og/eller individuelt. Det er et mål for oss at så mange som mulig har muligheten til å spille sammen med andre enten ukentlig eller i perioder. Derfor blir det i perioder lagt opp til samspill, gjerne på tvers av instrumenter og disipliner. Normalen er ukentlige timer for elevene, men av og til kreves det perioder med intensiv øving. Når elevene blir eldre, blir ofte behovet større for individuell undervisning. Vi ønsker å tenke undervisningsløp over mange år, slik at tid pr elev kan økes etter hvor langt eleven har kommet. Etter avtale med foresatte og grunnskolen, kan elevene få lagt undervisningen i skoletida.

Tidlig innsats:

Friplass-ordning for 2018

Muligheten om å søke om friplass står i vårt søknadsskjema. Med midler fra flyktningefondet finansierer vi friplasser. Vi har gode rutiner for søknad om friplass i kulturskolen, og et godt samarbeid med flyktningkonsulenten og NAV. I 2018 har vi innvilget søknader om friplass for ca kr 60.000. Vi har nå ca 25 % flerspråklige i vår elevgruppe.

Breddeprogram:

- Tangent og rytme for 1. og 2. trinn går som et breddeprogram der alle får delta gratis. Dette er en viktig og god arena, og sikrer et kulturskoletilbud for alle i starten av grunnskoleløpet. Erfaringen er at mange søker seg inn i kulturskolen underveis eller etter å ha deltatt på tangent og rytme.
- Kunstprosjekt og seljeflyttelaging/spilling, 5, 7. og 9.trinn. (lokale DKS-midler)
- Teaterimprovisasjon – kommunikasjon, 10.trinn (lokale DKS-midler)

Kjerneprogram

Her har vi de fleste elevplassene. Det er elever som er motivert for større undervisningsmengde og systematisk egeninnsats. Det skal bidra til å utvikle kreative evner, håndverksmessig og kunstnerisk kompetanse og samarbeidsevne. Vi har her elever som går i mange år med jevn utvikling fra 1.trinn og helt ut videregående skole.

Den utadrettede virksomheten for kulturskolen er stor og viktig. Ferske fjes, UKM, utdeling av belte i judo, konserter/forestillinger på kveld, skolekonserter, barnehagekonserter, samarbeid med grunnskolene, barnehagene, innslag til kor og korpskonserter, flere konserter ved omsorgstunet, 17.mai, kirka, julekonserter, juletreffester og andre forespørsler. Samarbeid med Vinterfestspill i Bergstaden med Storveis underveis. Storveis underveis er et tilbud til de som ønsker å fordype seg sammen med elever fra andre kulturskoler i regionen med eksterne prosjektledere støttet av lokale lærerkrefter.

Salg av tjenester: Tolga barnehage, Tolga skole, Vingelen skole og oppvekstsenter, Tolga skolemusikkorps, Tolga og Os Janitsjar (vår 18), Vingel Singers, Bergstadkoret, Røros kulturskole, Os kulturskole (Os skolemusikkorps), Alvdal kommune (rektor kulturskole)

Omdømmebygging:

Gjennom å være en integrert del av sektor oppvekst, er kulturskolen en arena som når barn og unge i ulik alder, helt fra barnehage og ut grunnskoleløpet (vi har også noen elever i kulturskolen som går på videregående skole). Omdømme bygges gjennom levering av tjenester med høyt faglig nivå, i møtet med den enkelte elev, og vi opplever at kulturskolen «står høyt i kurs» blant politikere, brukere og foreldre. Utadrettet virksomhet, egne konserter og prosjekter, samt samarbeid med det frivillige kulturliv gjør kulturskolen synlig i kommunen og i folks bevissthet. Kulturskolen er synlig i mange sammenhenger!

Kompetanseutvikling:

Omorganisering til sektor oppvekst gjør et allerede godt samarbeid mellom de ulike oppvekstaktørene barnehage, grunnskole og kulturskole bedre og tettere, og den enkelte medarbeider gjøres bevisst på sin rolle (medarbeiderskap) med forankring i Styringsplattform for oppvekst. Rammeplan for kulturskolen – Mangfold og fordypning, løfter fram kulturskolen som skoleslag, og øker kvalitetstanken hos den enkelte medarbeider. I et samarbeid med 7 kulturskoler i fjellregionen utvikler vi undervisningsplaner og lokale planer. Gjennom deling av kunnskap, refleksjon, kollegaveiledning får vi en større bevissthet og utvikling av vårt skoleslag. Vi har ansatt som tar nye fag gjennom Kompetanse for kvalitet.

Dialog med foresatte:

Gjennom direkte kommunikasjon mellom lærer og foresatte ønsker vi å styrke dialogen og avklare gjensidig forventning. Ved bruk av nytt administrasjonsprogram, SpeedAdmin, har vi fått en enklere vei til å nå alle med beskjeder gjennom SMS og e-post.

6.4.3 Oppsummering og konklusjoner

I Tolga kommune ønsker skoleeier å skape et helhetlig oppvekstmiljø for barn og unge, der eleven er i sentrum. Grunnskole og kulturskole ser på sine samlede ressurser faglig for å nå kompetansemål. Vi gir et utvidet skoletilbud der kulturskolen ses på som en viktig ressurs sammen med grunnskolen. Vi vil sammen i sektoren – legge til rette for elevers motivasjon, mestring og muligheter. Kulturskolen løfter fram kreative fag for barn og unge. Vi vil ha et oppvekstmiljø som gir trygge, glade, selvstendige og skapende barn og unge. Tolga kommune er opptatt av at grunnleggende ferdigheter skal vektlegges, men samtidig er det viktig å holde fast på utvikling av hele mennesket. Derfor er det også viktig med god undervisning i praktisk/estetiske fag. Ved å styrke fokus på et felles ansvar om å bidra til et helhetlig oppvekstmiljø i en utvidet skoledag -rom. Kultur gir læring! Og vi vil skape et miljø der det er lov å være god-Kultur for læring! Sammen gir vi et bedre tilbud til den enkelte. Vi gir tilpasset opplæring for alle. Alle får utviklet sitt talent. Vi blir avhengige av hverandres kompetanse for å nå målene.

Vår største utfordring for fremtiden er å gi kvalitativt godt tilrettelagt opplæring i kunstfag for barn og unge, videreutvikle oss som kommunens kulturelle ressurscenter, takle nedgang i elevtallet uten å miste kompetansen i kommunen. Vi er avhengig av forutsigbarhet og forankring av verdier av kunst og kultur i opplæringen. Vi ønsker å bidra enda sterkere for å inkludere alle som flytter til Tolga. Kulturskolen kan gjøre den enkelte i stand til å delta i det frivillige kulturliv samt gi mestringsopplevelser i en ellers ukjent og fremmed hverdag i et nytt land.

7. Sektor Velferd

Sektor Velferd består av tjenesteområdene

- Helse
- Institusjon
- Re-/habilitering og mestring
- NAV*

* NAV Tolga inngikk i vertskommunesamarbeid NAV Nord-Østerdal fra 1.10.18.

7.0.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats for hele sektoren

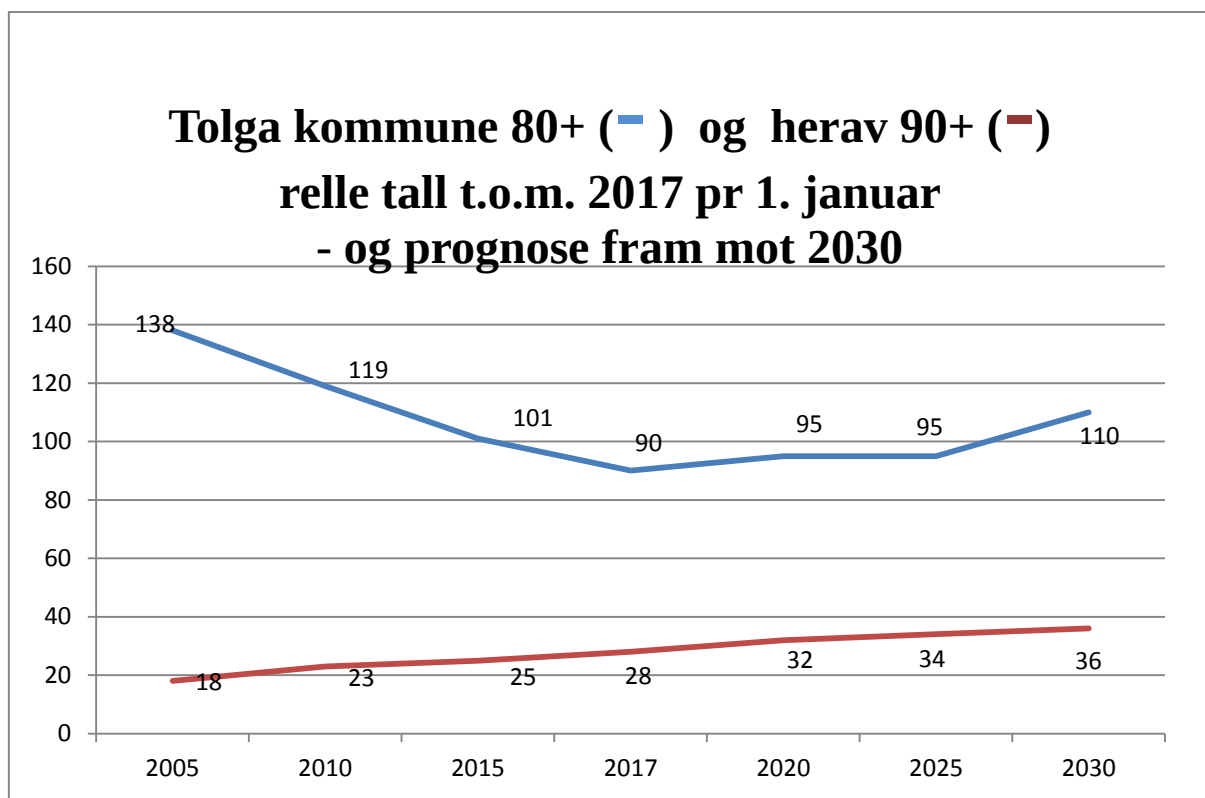
Tjeneste	Antall brukere
Legetjenesten	1199 har fastlege på Tolga pr 31.12.18
Helsestasjon	94 – 0-5 år, 187 – 6-15 år
Tolga sykehjem	14 heltid + 5 korttid
Hjemmesykepleie	68
Hjemmehjelp	49
Trygghetsalarm	32
Omsorgslønn	3
TFF	27
Rus/psykisk helse	50
Ergoterapi	79

Ressursinnsats	Årsverk
Sektorleder – Synnøve Narjord	1,0
Enhetsledere	3,0 *

Tolga kommune – kommune med tæl

Legetjenesten	3,6
Helsesøster	1,0 – inkludert 0,2 prosjektmidler
Jordmor	0,1
Psykisk helse/Rus	1,5 – inkludert prosjekt Ruskonsulent
Fysioterapi	1,5**
Sykehjem	13,4
Hjemmetjenesten	14,9
Ergoterapeut	1,0
TFF	1,4
Kjøkken	2,5
Flyktningetjenesten	2,2
Sum årsverk	47,1
Nettobudsjett 2018 (i 1000 kr)	41.815
Nettoregnskap 2018 (i 1000 kr)	39.736
Mindreforbruk	2.079

- * 4,0 enhetsledere inntil 20.08.18. Statlig NAV-leder utgikk etter omorganisering NAV N-Ø
- Enhetsleder institusjon og Re/Habilitering mestring går også i turnus.
- **Private med driftstilskudd

Antall innbyggere i Tolga kommune 80 år og eldre, og hvor mange av disse som er over 90 år. Tabellen viser reelle tall fra 2005 til 2018 og en prognose fram til 2030.

Antallet innbyggere over 80 år blir stabilt fram til 2025 og deretter vil det stige noe igjen.

Andelen av de 80+ som blir over 90 år er stigende. I 2005 var 13 % av 80+ over 90 år. I januar 2018 var 31 % av de som har passert 80 år over 90 år.

7.0.2 Tiltak som støtter oppunder kommuneplanens mål og satsingsområder – 2018

Kommuneplanen har følgende hovedmål og satsingsområder:

- Identitet og tilhørighet
- Bolyst og attraktivitet
- Næringsutvikling
- Del av en region
- Kommunale tjenester
- Arealstrategier
- Sikkerhet og beredskap

Alle hovedmål og satsingsområder støttes oppunder med en beskrivelse av: **Vi vil** og **Slik gjør vi det**

Hovedmål	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring

Tolga kommune – kommune med tæl

Identitet og tilhørighet	Vi skal revidere og forbedre strategiplan for mottak og integrering av flyktninger/asylsøkere. Vi skal systematisk øke samhandlingen mellom frivillig og offentlig sektor for å skape et mangfold av arenaer for aktivitet og deltakelse	Vi har arbeidet med denne planen og strategien er tatt delvis i bruk. Områdene samhandling helse, psykisk helsetjeneste ved mottak og oppfølging er forbedret. Vi har hatt fokus på å kople på frivillige for aktiviteter og deltakelse; sommerskole hvor flyktninger tok ansvar for dugnad og vedlikehold av sansehagen, samarbeid med frivilligsentralen om aktiviteter for eldre, flyktninger og andre. Vi har frivilligsamling i april hvor vi både påskjønner de frivillige og jobber fram bedre kvalitet på samarbeidet
Bolyst og attraktivitet	Vi skal praktisere hverdags-rehabilitering gjennom gode hjemmetjenester og ergoterapitjenester, slik at flere kan bo i eget hjem så lenge som mulig på tross av funksjonssvikt Aktivt bistå innvandrere, flyktninger og vanskeligstilte til å leie på det private boligmarkedet eller å gå fra «leie til eie» i egen bolig	Vi har fokus på bistand og tilrettelegging i hjemmet slik at flere kan bo hjemme lenge Vi har etablert gode rutiner for rehabiliteringspasienter for å oppnå at flest mulig kan mestre å bo hjemme etter sykdom/funksjonsfall Vi har i 2018/2019 boliger som legges ut for salg og vi bistår i prosessen med at leietakerne eller evt. andre vanskeligstilte får muligheten til å kjøpe og eie disse boligene
Kommunale tjenester	Vi skal bli bedre på forventnings-avklaringer og være tydelige på kommunens rolle i tjenesteyting	I dialogen med den enkelte bruker og pårørende, i skriftlig materiale
Areal-strategier	Vi skal bidra til mestring, deltakelse og god helse gjennom universell utforming	Vi går inn i enkeltsaker med veiledning og bistand. Vi har bidratt i prosessene med nybygg barnehage, kulturbygg og rehabilitering skole
Sikkerhet og beredskap	Det er gjennomført kartlegging av brannsikkerhet, som en del av forebyggende-satsing, i kommunale boliger og hos hjemmeboende med tjenester etter Lov om kommunale helse- og omsorgs-tjenester	Vi kartla i 2017 brukere som bor i kommunal bolig og/eller har vedtak om helse-/omsorgs- eller oppfølgingstjenester fra kommunen. Resultatene fra kartleggingen har vært fulgt opp i 2018 og følges opp videre

	Sektorleder og nedsatt gruppe for brannforebyggende tiltak	

7.0.3 Tiltak som støtter oppunder styringsplattform for Velferd – 2018

Satsingsområder og retning for Velferd i Tolga:

- Helsefremming og forebygging
- Samhandling
- Livskvalitet
- Ledelse
- De ansatte som ressurs

Satsings-områder	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring
Helsefremming og forebygging	Vi skal ha fokus på hverdags-rehabilitering; kompetanse-heving i målrettede arbeidsmetoder for alle i sektoren Drift av rehabiliteringsavdeling Lavterskel dagaktivitets-tilbud (Prosjekt Kvinnegruppe Helblad) Vi skal være et naturlig førstevalg når kommunens innbyggere velger fastlege Vi skal styrke muligheter til å opprettholde funksjonsnivå ved medisinsk råd og veiledning	Rutiner for oppfølging av rehabiliteringspasienter praktiseres og er i kontinuerlig forbedring. Vi har definerte rehabiliterings-rom ved omsorgstunet. Rehabiliteringsavdelingen har vært i drift i 2018. Kvinnegruppe Helblad har gitt tilbud 1 dag pr uke i 2018. Deltagelsen i gruppa har vært avtagende, helt ned i 1-2 deltakere. Etter en evaluering er det bestemt å avslutte prosjektet ved årsskiftet, men jobbe videre med å videreføre tilbudet i en noe annen form. Vi har økende andel som velger fastlege i egen kommune. Gjennom året har vi fått på plass stabil bemanning og jobbet med gode rutiner for drift av legekontoet. Vi følger bedre opp de med kronisk sykdom til å mestre egen helse.

Tolga kommune – kommune med tæl

	Vi skal utvikle legekontorets fokus på samfunnsmedisin Vi skal øke egenmestring til de med kronisk sykdom gjennom bedre diagnostisering, medisinsk oppfølging og veiledning Skape gode og helsefremmende holdninger til ungdom om kropp og psykisk helse Systematisk bruk av kartleggingsverktøy for tidlig innsats	Vi har stadig bedre oppfølging av enkeltbrukere, kartlegging av nye brukere og oppfølging gjennom rus-/og psykisk helsetjeneste Ulike kartleggingsverktøy i rus-/psykisk helsetjeneste, legetjenester, ergoterapitjenesten, demensteam
Samhandling	Vi skal videreutvikle arenaer for samhandling Vi skal videreutvikle samhandlingskompetansen hos de ansatte gjennom medarbeiderskap, kompetanseheving og godt arbeidsmiljø Organisasjon og møtestruktur er tilpasset slik at disse bygger oppunder samhandling som naturlig arbeidsform	Gjennom formelle møtearenaer har vi videreutviklet samhandlingen internt i sektoren, innad i kommunen og med eksterne samarbeidspartnere Vi har satset på medarbeiderskap og arbeidsmiljø i personalmøter, i samling nyansatte Kompetanseheving ved å delta på ulike kurs og fagmøter eksternt og internt Har fått satt struktur på organiseringen, slik at vi i stor grad gjennomfører samhandling
Livskvalitet	Vi skaper livskvalitet gjennom aktivitet, arbeid og deltakelse Vi har aktiviteter og arrangement (aktivitetskalender) i samarbeid med Frivillig sektor og pårørende	Daglige aktiviteter ved omsorgstunet for hjemmeboende og beboere Mat-gruppe og sosial samling hver onsdag for brukere av TFF Ulike arrangementer og små turer ved Omsorgstun og Frivilligsentral

Tolga kommune – kommune med tæl

	Vi skal ha frivilligsamling med Tolga Frivillig-sentral Vi innhenter systematisk bruker-erfaringer og ønsker for aktiviteter som gir økt livskvalitet Vi videreutvikler samarbeidet med frivillig sektor og tar i bruk kunnskapen innhentet fra brukererfaringer	Dagtilbud personer med demens (Inn på TUNET- Helblad) to dager pr uke Kafé på omsorgstunet (som brukes til strikke-kafé, OL-kafé, wii-spill- kafé) Aktivering av flyktninger og innvandrere gjennom bl.a. sommerskole og deltagelse i Olsok på Tolga. Frivilligsamling er gjennomført i april 2018 med innhenting av ideer og ønsker for aktiviteter
Ledelse	Gjennom lederutviklingsprogram, styrker og videreutvikler vi felles ledelseskultur, slik at vi fremstår tydelige og enhetlige i lederrollen	KS-lederutviklingsprogram er gjennomført fra febr -2017 – des. 2017. I 2018 har man hatt fokus på å følge opp dette
De ansatte som ressurs	Vi jobber med felles tiltak knyttet forbedrings-områder identifisert i 10-faktor-medarbeider-undersøkelsen Medarbeiderskap og medarbeider-rollen videreutvikles ved gjennom personalmøter/oppfølgingsarenaer gjennom året Bruk av kompetansen hos de ansatte der det til enhver tid er behov	Kompetanseheving på ulike områder, arbeidsmiljø spesielt i fokus på enkelte enheter, innspill er kommet til lederutviklingsprogrammet fra alle ansatte i sektoren, Møtestruktur og innhold er i utvikling fra rene «informasjonsmøter» til mer «lærende møter» og at man skiller på dette Ansatte og enhetsledere har dette fokus for å løse de oppgaver og utfordringer vi til enhver tid

7.0.4 Tiltak knyttet mot Folkehelse og «Tolga dyrker måltidet»

Satsing	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring

Tolga kommune – kommune med tæl

Folkehelse	Vi setter forebygging på dagsorden internt og eksternt Vi koordinerer aktiviteter på tvers av sektorer Vi finner løsninger og tiltak sammen med de ulike sektorene Av de prioriterte gruppene eldre, ungdom og innvandrere, er satser vi i 2018 spesielt på innvandrere	Forebyggende tiltak i helsestasjon, rus- og psykisk helsetjeneste, dagtilbud, kvinnegruppe, gruppe/trim basseng fysioterapi, mat-gruppe TFF Gjennom fagmøter og møter i enhetene finner vi løsninger og muligheter på tvers Har styrket arbeidet rettet mot flyktninger og integrering i 2018 Sommerjobb for flykninger
«Tolga dyrker måltidet»	Vi satser videre på eget kjøkken ved omsorgstunet med meny ut fra rådende kostholdsanbefalinger og sesongens råvarer Vi skal bevare lokale mat-tradisjoner Vi skal bruke mat og måltider for å skape aktivitet blant beboere/ brukere hjemme og i institusjon, god matlyst og god helse Veilede barn og foreldre helse-fremmende kosthold	Kjøkkenet leverer mer mat til hjemmeboende ved Omsorgstunet, vi har fire faste hovedmåltider ved Omsorgstunet og har forskjøvet måltidene tilpasset beboernes behov og døgnetts timer Sesongens råvarer benyttes og mattradisjoner ivaretas Mat og tradisjoner introduseres for flyktninger via introduksjonsprogrammet Mat og måltider daglig arena for aktiviteter og sosiale møter Kjøkkenpersonalet er Frokostvert hver ukedag fra 08-10 ved Institusjon(sykehjem) Og (stort sett) har en fått til dette på Omsorgsleiligheter i Lyngmostuan, hvor

Tolga kommune – kommune med tæl

		renholdspersonalet har tatt rollen som tilretteleggere ved frokostmåltidet. Helsestasjon veileder foreldre ut fra rådende retningslinjer og følger opp enkeltpersoner/familier ved behov Rus- /og psykisk helse følger opp enkeltpersoner/familier med spesielle utfordringer

7.0.5 Mål og resultatindikatorer for Velferd – samlet

Verbal beskrivelse av mål	Målemetode/indikator	Forrige resultat / Gj snitt Kommune-gruppe 05	Tallfesting av mål for budsjettåret 2019	Mål innen utgangen av økonomiplan-perioden 2020
Omsorg. Brukernes generelle tilfredshet med tjenesten > 5,0	Brukerundersøkelse KS bedrekommune.no. Skala 1-6. 6 beste score. Hjemmetjenesten Sykehjemmet	5,6 (2013) 4,5 (2013)	Neste undersøkelse 2019	>5,0 >5,0
Omsorg. Brukernes tilfredshet med bruker-medvirkning > 4,5	Brukerundersøkelse KS bedrekommune.no. Skala 1-6. 6 beste score. Hjemmetjenesten Sykehjemmet	4,7 (2013) 3,9 (2013)	Neste undersøkelse 2019	>4,5

Tolga kommune – kommune med tæl

				>4,5
Verbal beskrivelse av mål	Målemetode/indikator	Forrige resultat / Gj snitt Kommune- gruppe 05	Tallfesting av mål for budsjettåret 2019	Mål innen utgangen av økonomiplan- perioden 2020
Barnevern. Andel undersøkelser med behandlingstid innen 3 mnd >90	KOSTRA-tall	100/ 85 (2018)	>90	>90
Helse. Antall Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem >gj snitt i Kgr05	KOSTRA-tall	0,58/ 0,39 (2018)	>gj snitt i Kgr05	>gj snitt i Kgr05
Helse. Mer enn 70 % av befolkningen velger seg fastlege ved Tolga Legekontor	Fastlegelister HELFO og befolkning SSB pr 31.12	78,1 % (2018) (70,2 % (2016))	>79 %	>80 %
Medarbeidernes opplevelse av: Mestrings- orientert ledelse (ledelsen legger vekt på å gjøre medarb. best mulig ut fra den enkeltes forutsetninger)> 4,0	Medarbeider-undersøkelse KS «10-FAKTOR» Snittverdier pr faktor i medarbeidernes besvarelser. Skala 1-5 (5 best). Snittverdi over 4,0 er bra, over 4,5 er særdeles bra.	4,1 (2016)	Neste måling 2019	>4,2

Tolga kommune – kommune med tæl

Medarbeidernes opplevelse av: Fleksibilitetsvilje (egen villighet til å være fleksibel på jobb) fleksibel)>4,0	Medarbeider-undersøkelse KS «10-FAKTOR»	4,3 (2016)	Neste måling 2019	>4,2
Medarbeidernes opplevelse av: Mestringsklima (kultur for samarbeide og å gjøre hverandre gode)> 4	Medarbeider-undersøkelse KS «10-FAKTOR»	4,1 (2016)	Neste måling 2019	>4,2
Velferd totalt. Holde seg innenfor gittbudsjett-ramme	Avvik fra budsjett >100=overforbruk Regnskap	95,0 % (2018)	< 100 %	< 100 %

7.0.5 Økonomisk resultat- Velferd samlet

Regnskap 2018 viser et mindreforbruk på 2,0 mill

7.1 Helse

7.1.1 Tjenestefomfang og ressursinnsats

Tjeneste	Antall brukere
Legetjenesten	1199 har fastlege på Tolga legekantor 31.12.2018
Helsestasjon	94 (0-5 år), 187 (6-15 år)

Ressursinnsats	Årsverk
Enhetsleder	1,0 (kommunelege 1 er enhetsleder)
Legetjenesten	3,6
Helsesøstertjenesten/ Jordmor	1,1 inkl. 0,2 prosjekt styrket skolehelsetjeneste
Fysioterapi	1,5 (private m/ driftstilskudd)
Rådgiver	0,35
Sum	7,55

NB! Tjenestene barnevern og krisesenter er underlagt Helse fra 2017. Tallmaterialet for budsjett 2016 og regnskap 2015 er omarbeidet for å gi best mulig sammenligningstall.

7.1.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet

3110 Helsestasjon

I

henhold til forskrifter og veileder utfører tjenesten spe- og småbarns kontroller, hjemmebesøk hos nyfødte, skolehelsetjeneste samt vaksinerings av barn og reisevaksinerings for alle aldersgrupper. Tjenesten samhandler med andre kommunale og interkommunale instanser om oppfølging av barn og unge med spesielle utfordringer. Kommunene har mange flerkulturelle barn og familier som kan ha behov for ekstra oppfølging i forbindelse med ankomst til kommunen, familieegjenforening eller ved barsel- og spebarnstid.

3120 Jordmortjenesten

I 2017 ble det registrert 17 fødsler i kommunen (to av disse er senere flyttet ut av kommunen). Jordmor utførte 107 svangerskapskontroller i løpet av året og et antall hjemmebesøk etter fødsler i samarbeid med helsesøster.

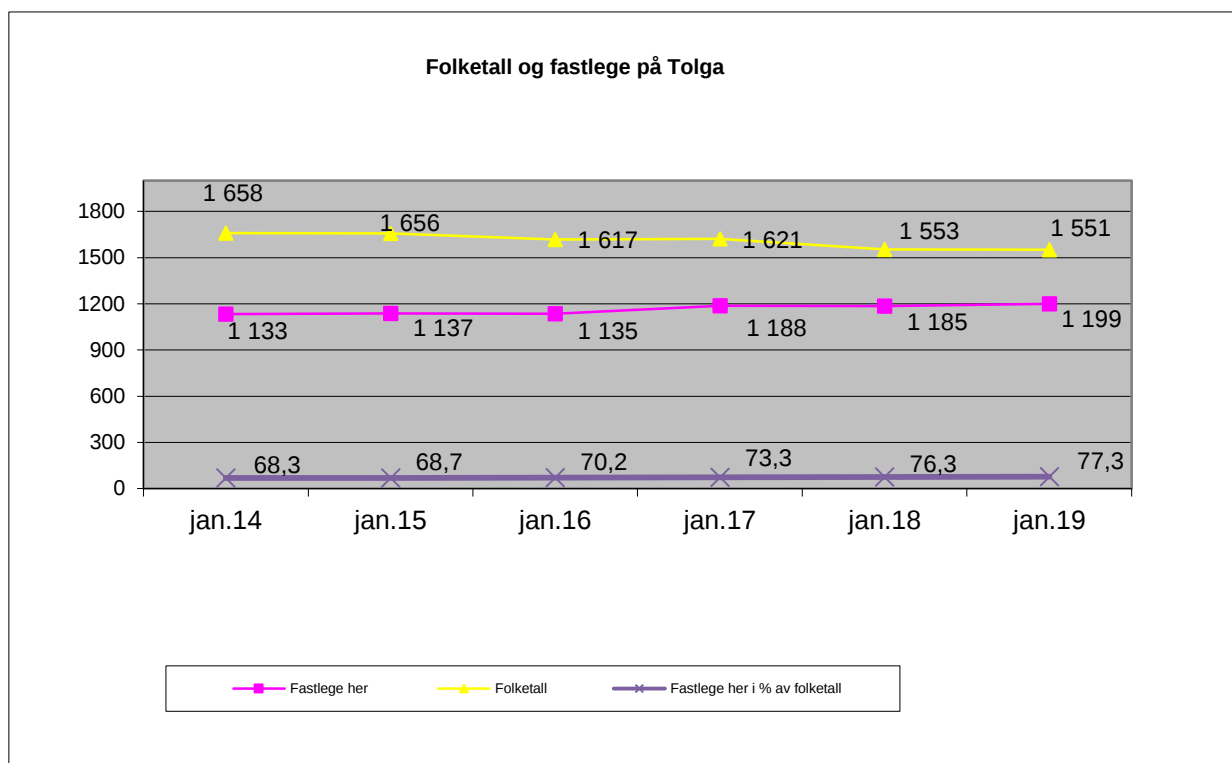
3211 Legetjenesten

Tolgingene bruker sitt legekantor i stadig større grad og legetjenestene har gjennom året kunnet yte faglig forsvarlige og tilgjengelige tjenester til kommunens innbyggere og besøkende via legekonsultasjoner på kontoret, enkle pasientkontakter, telefonkonsultasjoner, hjemmebesøk m.v.

Ved årsskiftet 2011/2012 hadde 1 121 tolginger valgt seg fastlege ved vårt kontor, tilsvarende 66,7 % av befolkningen. Ved årsskiftet 2015/2016 var dette tallet økt til 1 135 og ved årsskiftet 2018/2019 har 1 199 valgt sin fastlege på Tolga legekantor, noe som tilsvarer 77 % av befolkningen.

Kommunene er pålagt å ha øyeblikkelig-hjelp-tjeneste 24 timer i døgnet alle årets dager. Tolga Legekantor er legevakt for alle som bor og oppholder seg i kommunen på hverdager mandag-fredag. Utenom kontortiden er det organisert legevakt som er lokalisert på Tynset Sykehus (Nord-Østerdal Interkommunale Legevakt). Tolgas leger dekker 2 av 15 vakter (kveld/natt/helg) i dette samarbeidet, tilsvarende om lag en 20 % legestilling.

Tolga kommune – kommune med tæl

3260 Fysioterapitjenesten

Kommunen har driftsavtale med to fysioterapeuter på privat basis og kommunen kjøper 8 timer fysioterapi pr uke som fordeles mellom pleie- og omsorg, helsestasjonen og skolehelsetjenesten. Det forholdsvis beskjedne timetallet krever god organisering for å få mest mulig ut av timene kommunen kjøper. Fysioterapeutene gir individuelle fysioterapi- behandlinger, en del gruppetilbud og bassengtrening. Virkende fra 01.08.18 ble fysioterapiavtalen redusert med 25%. Reduksjonen ble delt mellom fysioterapeutene. Driftsavtalen er dermed 87,5, tilsvarende 31,5 t/uke, 45 uke/år. Det meldes om økende ventelister for å få fysioterapibehandling, og utfordringer med å få prioritert nok tid til samarbeid med pårørende/ foreldre og andre faggrupper. Akutte tilstander og rehabilitering etter operasjoner prioriteres. Stadig flere diagnoser krever langvarig behandling i stedet for kirurgi, og det kreves før kirurgi vurderes. Postoperativt er også behovet for rehabilitering mer langvarig enn tidligere anbefalt. Hovedvekten av pasienter er henvist med muskel- skjelettplager. Mange fleste av disse har langvarige, livslange behandlingsbehov, eller behov for hyppig oppfølging for å kunne stå i arbeid, unngå sykemeldinger, eller kunne bo hjemme.

Miljørettet Helsevern - tilsynsarbeid

Ingen tilsyn eller oppfølging av virksomheter etter forskrift om miljørettet helsevern er gjennomført siden 2012. Dette arbeidet må det settes mer fokus på framover.

3540 Edruskapsvern

Tjeneste edruskapsvern inneholder inntekter fra salgs- og skjenkeavgifter fra virksomheter som har ordinær bevilling for salg og skjenking av alkoholholdig drikke, og enkeltpersoner og foreninger som får bevilling til å skjenke alkohol ved enkeltanledninger. Utgiftspostene er kontroll av

virksomhetene som selger og skjenker alkoholholdig drikk. Securitas AS har oppdraget kontrollene i Nord-Østerdal. De 2 faste salgsstedene og de 7 virksomhetene som har ordinær skjenkebevilling skal kontrolleres uanmeldt 3 ganger pr år. I tillegg kan vi bestille kontroll av enkeltarrangementer.

3600 Barnevern

Barnevernstjenesten er interkommunal og rapporterer på dette den 21.03.18

3520 Krisesenter

Vi kjøper tjenester av Gudbrandsdal krisesenter sammen med flere kommuner i Nord – Østerdal. Årsmeldingen herfra godkjennes ikke før styremøte og representantskapsmøte i begynnelsen av mai-19.

7.1.3 Oppsummering og konklusjoner

De enkelte deltjenestene innen kommunehelsetjenestene har få ansatte (1-3) og er meget sårbare for fravær. Denne sårbarheten og ikke avsatt vikarbudsjetten gjør det krevende å opprettholde gode og tilgjengelige tjenester og samtidig holde stramme budsjettammer. Samarbeidet og samhandlingen mellom kommunelegene og deltjenestene fungerer godt og det blir avsatt nødvendig tid til dette.

Inneklimaet i helsesenteret har vært en utfordring i en årrekke, men i 2018 er det foretatt omfattende tiltak med ventilasjonsanlegget slik at situasjonen nå er betydelig forbedret.

Tolgingenes oppslutning om og bruk av sitt legekantor er stadig økende. Alt i alt har vi kunnet yte faglig gode og tilgjengelige helsetjenester for kommunens innbyggere og besøkende i 2018.

7.2 Institusjon

7.2.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats

Tjeneste	Antall brukere
Sykehjem	14 langtidsplass + 5 korttidsplasser
Matombringing	35/uke

Ressursinnsats	Årsverk
Enhetsleder – Kaja Haugseth	1,0
Sykehjem	13,4
Kjøkken	2,5

Sum	16,9

7.2.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet

3830 Sykehjemmet

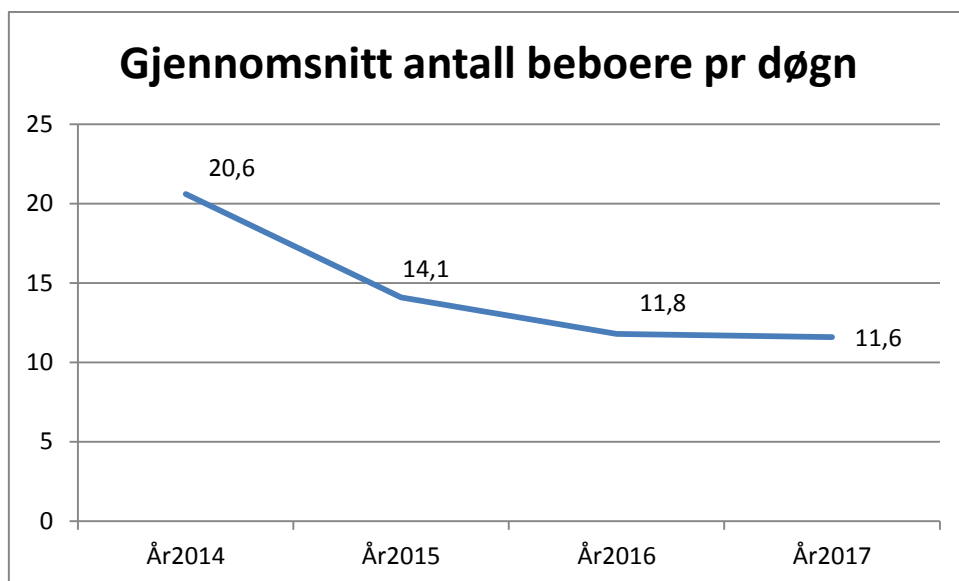
Ved overgangen til 2019 var det 10 beboere på langtidsopphold og 3 beboere på korttidsopphold ved sykehjemmet. Gjennom året har det vært et stabilt belegg med et gjennomsnitt på 12 langtidsopphold og 4 korttidsopphold, som er noe i underkant av kapasiteten på i alt 19 sengeplasser totalt. Etter at omsorgsboligene i Lyngmostuan ble etablert har disse boligene «tatt over» en del brukere som en mellomløsning før institusjonsplass.

Det er vektlagt samarbeidsløsninger på tvers mellom avdelingene. Et eksempel på god samhandling er ordningen med «frokostvert». En av kjøkkenpersonalet er tilstede og tar ansvar for frokostservering i avdelingen. Det er tidligere innført nye måltidsrutinene ved omsorgstunet som fungerer godt. Middagsserveringen er flyttet til et senere tidspunkt på ettermiddagen for å få inn et lunsjmåltid midt i dagen. Dette har vist positiv effekt hos beboerne både med tanke på ernæring og for å skape ro og trivsel rundt måltidene.

Brukergruppene ved sykehjemmet har endret seg noe gjennom de senere årene. Som følge av samhandlingsreformen skal kommunen gi tjenester til personer som utskrives tidlig fra sykehus og som har behov for rehabilitering med mål om hjemreise til egen bolig. Det har derfor vært en økning i antall korttidsbeboere hvor fokuset er opptrening og hverdagsmestring. Samtidig skal det gis tilbud om «vanlige» sykehjemsplasser til eldre med behov for langtidsopphold i institusjon. I kombinasjon mellom brukergruppene ser vi en del utfordringer ved det å drive rehabilitering og sykehjem sammen. Det var tidligere bestemt å flytte korttidsplassene til «Sandeggstua», som før fungerte som en skjermet avdeling for personer med demens (også kalt Kårstua). Uten å ha en tilrettelagt skjermet avdeling har vi i 2018 hatt økende utfordring med å ivareta beboere med demensdiagnoser på en tilfredsstillende måte.

Bygningsmessig har Omsorgstunet et hjemlig preg hvor vi skaper en trivelig atmosfære med muligheter for å drive aktiviteter for beboerne. De ansatte på sykehjemmet har farget tøy for å gi mindre institusjonspreg.

Arbeidsoppgavene fordeles etter ulike roller som markeres med skiltefarge på arbeidstøyet; «Rom», «Miljø» og «Ansvarlig». Gjennom ukedagene har vi ulikt sansestimuleringsprogram; sang, øvelser, høytlesningen, spill, mimring, bilder, historier, eller lager lunsj på et stort bord i fellesskapet.

År	Liggedøgn	Beleggsprosent	Gjennomsnitt antall beboere pr døgn
2012	8253	119,0 %	22,6
2013	8136	117,3 %	22,3
2014	7528	108,6 %	20,6
2015	5162	94,2%	14,1
2016	4856	88,7% (15 pl)	11,8
2017	4233	61% (19pl)	11,6
2018	4479	64,6% (19 pl)	12,3

Når alle 19 plassene ved sykehjemmet er belagt 365 døgn i året utgjør dette 6935 liggedøgn = 100 % belegg.

For å få innvilget langtidsopphold skal alle andre muligheter være utprøvd, som maksimalt tilsyn og bistand fra hjemmesykepleien og hyppige korttidsopphold, også kalt «rulleringsopphold» med fokus på å opprettholde funksjons- og mestringsevne.

Bevegelser ved sykehjemmet i 2018. Tall for 2017 i parentes

Antall utskrivninger etter langtidsopphold, inkl. dødsfall	9 (8)
Rehabiliteringspasienter 535 liggedøgn	1,4 pr døgn
Avlastningspasienter 82 liggedøgn	0,22 pr døgn
Korttidsopphold utredning 30 døgn	0,082 pr døgn
Korttidsopphold(andre)	0,09 pr døgn

3840 Kjøkkenet

Kjøkkenet lager stort sett all mat fra bunnen av. Det satses mye på bruk av lokale råvarer og kortreist mat. Temaet ernæring blir satt høyt da viktigheten av riktig kosthold til beboerne er viktig. De ansatte på kjøkkenet jobber tett opp mot de øvrige ansatte i tjenesten. En kostgruppe sammensatt av personell fra sykehjem og kjøkken jobber tett sammen. Samarbeidet har bl.a. resultert i tiltak som innføringen av det fjerde måltid, som har vært meget vellykket. Frokostvert fra kjøkkenet er også et prosjekt som er satt i gang for å øke matlyst blant beboere, dette fungerer også godt med tanke på ernæring. En fast person fra kjøkkenet har ansvar for frokosten og det brukes bevisste teknikker med pådekking og sansestimulering. Vi får da ikke påsmurt mat fra kjøkkenet. Kjøkkenpersonalet har eget tøy til bruk ved frokostvert rollen.

Antall porsjoner som ble utkjørt til hjemmeboende på bygda i 2018 (2017 i parentes):
1653 (1870) porsjoner. Et snitt på 31 (35) porsjoner i uka.

I omsorgsboligene ble det solgt 6638 (6554) porsjoner i 2018, et snitt på 127 (126) porsjoner i uka. Det er frivillighetssentralen og de ansatte i hjemmetjenesten som kjører ut maten. Tjenesten er preget av stabilt og faglig dyktige ansatte med mye kunnskap om mat og riktig ernæring.

7.2.3. Oppsummering og konklusjoner Institusjon (Sykehjem og Kjøkken)

Også i 2018 har tiltaksteamet prioritert tildeling av korttidsopphold til utskrivningsklare pasienter fra sykehuset. Det har ikke forekommet ventetid på overføring fra sykehuset til korttids plass i kommunen. I forhold til samhandlingsreformen ser vi fortsatt trenden med en økning av pasienter som utskrives tidlig fra sykehus og som trenger rehabilitering/ korttidsopphold. Samhandlingsreformen har utfordret oss på nye faglige utfordringer som gjør at vi er avhengig av stadig kompetanseheving og kursing av ansatte.

Videre har vi også en utfordring ved at sykehjemmet skal gi tilbud til flere brukergrupper i ulike aldersgrupper og med ulike omsorgsbehov. Ved utgangen av året ser vi særlig behovet for en bedre tilrettelegging og organisering av omsorgen for personer med demens og behovet for å gjenopprette en skjermet enhet.

Etter implementering av plattformene har det vært krevende for både ansatte og ledere å fastholde endringer og organisering. Vi jobber videre med å øke kompetansen innen rehabilitering og demensomsorg, samt å forbedre dokumentasjon i EPJ (elektronisk pasientjournal) Vi har fokus på god kvalitet i tjenestene, trivsel for beboere og ansatte og god dialog med pårørende.

Samhandling mellom sykehjem og kjøkken er god. Frokostvert fra kl. 8-10 i ukedagene er videreført som et vellykket og verdifullt tiltak, med tanke på både ernæring og trivsel for beboerne.

7.3 Re-/habilitering og mestring

7.3.1 Tjenesteomfang og ressursinnsats

Tjeneste	Antall brukere
Hjemmesykepleie	68 (56)
Hjemmehjelp	49 (42)
Trygghetsalarm	32 (30)
Omsorgslønn	3
TFF	27 (19)
Rus/psykiatri	50
Ergoterapi	79

Ressursinnsats	Årsverk
Enhetsleder	1,0 (enhetsleder inngår delvis i turnus)
Hjemmetjenesten	12,26
Hjemmehjelp	1,94
TFF	1,4
Ergoterapeut	1,0
Rus -og psykiatri	1,5*

Sum	19,1

* 0,5 stilling er prosjekt Ruskonsulent

7.3.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet

3702 Ergoterapitjenesten

Ergoterapitjenesten har mottatt 153 henvendelser i 2018. 12 av disse ble ikke ferdigbehandlet grunnet sakens omfang, blant annet 4 boligsaker. Responstid har ikke oversteget 3 uker, unntatt etter ferieavvikling. Formidling av hjelpemidler krever mye oppmerksomhet over tid når det må utføres utprøving, vurdering, utlevering, tilpasning, montasje og opplæring i bruk av hjelpemidlet. Som tidligere år har de fleste henvendelser kommet fra eldre med bevegelsesvansker og hørselsvansker, men spesielt for 2018 er at antall rehabiliteringspasienter har økt og deres rehabiliteringsbehov har vært omfattende. Tjenesten har derfor måttet utføre en mengde oppgaver utenfor eget fagfelt, med veiledning fra fysioterapeut og logoped. Tjenesten har nesten ukentlig vært i kontakt med barn som har behov for tilpasning av hjelpemidler. En mengde henvendelser registreres ikke da de løses fortløpende gjennom dagen /uken, for eksempel forespørsler fra Institusjon og hjemmetjeneste. Tjenesten har, for å nevne noe, hatt ansvar for feilsøking, opplæring, bestillinger og monteringer i forhold til medisinskteknisk utstyr for Institusjon. Tjenesten er fortsatt aktiv i forsøk på å implementere gode rutiner omkring rehabiliteringspasienter i samarbeid med sykehjemmet. Tjenesten har jobbet med tiltak for bedre utnyttelse av ergoterapitjenesten gjennom kunnskapsoverføring til personell i hjemmetjeneste og institusjon.

Koordinerende enhet (KE)

I dag finnes beslutning på 15 individuelle planer (IP), med 10 koordinatore til sammen.

KE har hatt 4 møter i 2018 hvor de har behandlet henvendelser. Utfordringene med å finne koordinator til brukere av IP har vært tidkrevende for systemkoordinator, og ved utgangen av året var det 4 brukere som ikke hadde koordinator til tross for beslutning om IP.

KE har fokus på utfordringene man kan møte ved livsoverganger, og da særlig veien videre etter videregående skole. Systemkoordinator er derfor i dialog med Oppfølgingstjenesten ved Nord-Østerdal videregående og Røros videregående.

3800 – 3810 Hjemmebaserte tjenester

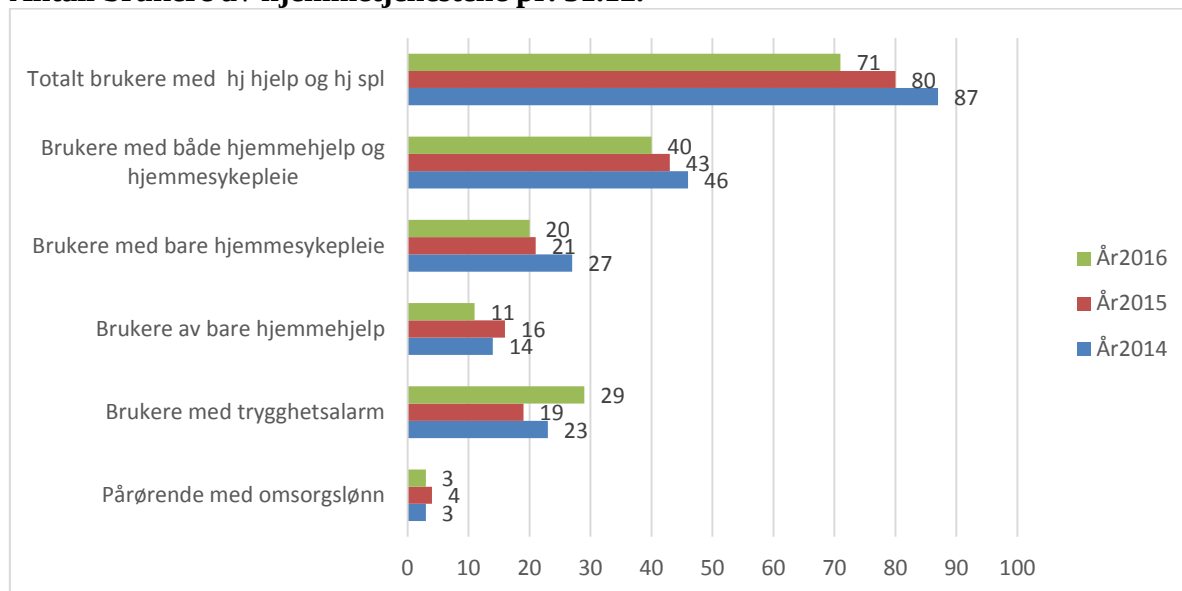
Hjemmebaserte tjenester omfatter mange trinn på «omsorgstrappen». Det er alt fra de nederste «trinnene» med trygghetsalarm, matombringing, praktisk bistand, omsorgslønn, ett besøk pr uke til 5-6 besøk i døgnet. Spekteret på tjenesten er vid og det samme er brukernes funksjonsnivå og alder.

I tillegg til alle faglige og praktiske oppgaver med og for bruker, er det å gi trygghet til brukeren en viktig del av tjenesten, samt å hjelpe dem til å se muligheten for å klare en del selv. Brukerne har behov for mer sammensatt hjelp for å kunne fungere i egen bolig, og ofte bistand for tilrettelegging av boligen. Dette kan være en stor utfordring da en ofte kommer for sent inn i tilretteleggingsfasen. De fleste pårørende er positive til hjemmetjenesten og legger forholdene til rette og samarbeider for å finne de beste løsningene for brukeren. Siden 2017 har det vært en jevn økning i antall tjenestebrukere. Videre i 2018 har vi jobbet med videreføringen av rom og

Tolga kommune – kommune med tæl

miljørollen og tilrettelagte aktiviteter for beboerne på omsorgstunet. De ansatte er kreative og er med på å skape en meningsfylt hverdag for beboerne, hvor de har fått utfolde seg ved å opprettholde funksjoner både mentalt og fysisk. Økningen av antall brukere i tjenesten kommer trolig av økt press i form av samhandlingsreformen da det er færre liggedøgn på sykehuset.

Antall brukere av hjemmetjenestene pr. 31.12.

3812 Dagtilbud for hjemmeboende med demens, Helbladgården

I *Demensplan 2015* er det et mål at alle kommuner innen 2015 skal ha et dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens. I Tolga kommune er dagtilbudet ved Helbladgården, *Inn På Tunet*, videreført med plass til 6 brukere, tilbud 2 dager pr uke. Å nå fram til nye deltagere, og å komme inn tidlig nok er et kontinuerlig arbeid, og en utfordring. Tilbudet har vært supplert med en lavterskel kvinnegruppe (se under) som gjør at vi kan komme i posisjon tidligere hos de som utvikler kognitiv svikt.

Enhetsleder mottar rapport hver måned om drift og aktiviteter i tillegg til at det er månedlige møter med leder for hjemmetjenesten, noe som er viktig for kontinuitet og oppfølging.

Det legges stor vekt på måltidene og fysisk aktivitet. Det sosiale fellesskapet gjennom samvær og felles opplevelser via turer og besøk i nærområdet, er med på å stimulere den mentale helsen. Stabilt oppmøte, positive tilbakemeldinger fra deltagere og pårørende viser betydningen av tilbudet, også som en nødvendig avlastning for pårørende. De kan da klare å stå i situasjonen lengre for slik å kunne forebygge og utsette en eventuell innleggelse i institusjon.

3813 Kvinnegruppe Helblad

Prosjektet ble fra 2018 videreført fra prosjektmidler til ordinær drift. Etterspørselen av tilbudet har imidlertid vært avtagende og ved slutten av året 2018 var det bare 1-2 deltagere. Etter en evaluering av tilbudet ble det bestemt å avslutte tilbudet i denne formen, men jobbe videre med å se på alternative muligheter til å gi et lignende lavterskel aktivitetstilbud innenfor eksisterende tjenester i sektor velferd.

3450 Rus-/ og psykisk helsetjeneste

Fra høsten 2015 har Tolga og Os sammen hatt prosjektmidler til 50% stilling ruskonsulent (i hver kommune) for å styrke tjenesten på dette området. Dette fellesprosjektet ble avsluttet 31.12.18, bl.a. med bakgrunn i at NAV Os fremover skal samarbeide nordover med kommunene Røros og Holtålen. Tolga vil søke om videre prosjektmidler på egne vegne i 2019 og det tas sikte på utlysning av en 80% prosjektstilling rus/ psykisk helse videre i Tolga fra årsskiftet.

Tjenesten skal gi et lavterskeltilbud med individuell oppfølging, hjelp med medisiner, gruppetilbud og hjemmebesøk for innbyggere med psykiske lidelser. Ved utgangen av 2018 er det ikke rom for å prioritere gruppetilbud og/eller forebyggende arbeid i tjenesten da det er har vært svært lite ressurser over tid. Kun 1,0 årsverk er fast tilknyttet tjenesten. En så lav bemanning gjør at tjenesten er meget sårbar ved fravær blant de ansatte, spesielt siste år hvor det også har vært mange ressurskrevende brukere. Det har vært behov for et tettere samarbeid med fastlegene, barnevern, landbrukskontoret og legekantoret i kommunen. Til tider er det meget intens jobbing, men som vi fremover i 2019 håper å se gode resultater av.

Behovene hos brukerne kan være forskjellig. Noen har behov for tett oppfølging, andre tar kontakt ved behov. Den psykiske helsetjenesten opplever å ha fått brukere med mer alvorlig sammensatte problemer de siste årene. Det blir større fokus på den helhetlige behandlingen til den enkelte (inkluderer familien). Fremover er det viktig både å kunne fortsette med typen lavterskeltilbud, samt styrke samarbeidet med helsestasjon for å få mer fokus på forebyggende tiltak. Vi fortsetter undervisning om rus og psykisk helse i skolen, og gir veiledning ved behov til andre ansatte i kommunen som henvender seg til oss. Tjenesten er også en viktig del av kommunens kriseberedskap. Psykiatrisk sykepleier sitter som leder i kommunens kriseteam. Tjenesten er godt fornøyd med innsatsen som er lagt ned i 2018. Tjenesten ble også invitert inn i Knutshaugåen barnehage for å informere om psykisk helse relatert til Verdensdagens tema 2018, dette satte vi stor pris på.

B	Totalt 50
rukere pr 311218	
Ruskonsulent	19 (13 Rusproblematikk // 6 psykisk helseplage)
Psykiatrisk sykepleier	26 o/ 18 år
	5 u/ 16 år

I tillegg foretas engangssamtale/kartlegging med flyktningbarn

3891 Tjenesten for funksjonshemmede, TFF

I 2018 har arbeidet med å utvikle tjenestetilbudet innom TFF fortsatt og tjenesten driftes av 1.4 årsverk organisert under enhetsleder Re-/habilitering og mestring. TFF har fortsatt hatt samarbeid med fagleder for psykiatri og ruskonsulenten for Tolga/Os kommune der brukere med sammensatte behov vurderes for hjelpetiltak. TFF har kjøpt VTA-plasser (Varig Tilrettelagd Arbeid) på arbeidsmarkedsbedriften Tos Asvo for 1 person i løpet av året. Tidligere var det for 2 personer, men en har valgt at avslutte sin plassering på Tos Asvo. For en person, som tidligere hadde sin VTA-plassering på Tos Asvo, har vi skapt et tilbud på Tolga Omsorgstun der han

Tolga kommune – kommune med tæl

kommer og utfører vaktmestertjenester to dager for uken, og får tilgang på en god faglig miljø samt sosial tilværelse. 2018 var andre året som TFF har hatt Matgruppe i hele året (oppstart vinteren 2016). På onsdager har vi treffets i Vidarheim og på torsdager på Tolga Omsorgstun der vi spiser sammen og har sosialt samvær. I slutten på 2018 begynte vi å planere for å starte opp en bassenggruppe for den samme målgruppa som kommer og deltar i Matgruppen. I november 2018 var TFF gransket av Fylkesmannens representant Rune Fjeld grunnet den så kalte «Tolgasaken». Dette medførte at en hel del tid fikk settes av i november og desember for å svare opp på de spørsmålene som rettedes til virksomheten.

Under 2018 (2017 i parentes)

Type tjeneste	Antall brukere	Antall timer pr uke
Boveiledning (opplæring i dagliglivets gjøremål)	8 (8)	21 t.
Støttekontakt / fritidskontakt	14 (10)	58t (+6 timer til transport)
Avlastningshjem	1 (1)	3,5 døgn per måned
Avlastning i institusjon	1 (1)	Hver 3e helg
Dagtilbud i institusjon	1 (1)	2 dgr per uke
Dagtilbud sysselsetting	1 (1)	8 timer per uke
Kjøp av VTA-plass	1 (1)	Totalt 0,3plasser

Samhandlingsreformen

Pleie og omsorgstjenesten har et godt samarbeid med Sykehuset Innlandet, avd. Tynset. Pasienter skrives ut tidligere enn før, det er færre liggedager på sykehus og behandlingen fortsetter i hjemkommunen. Tolga kommune har klart å ta imot alle utskrivningsklare pasienter til rett tid. Vi har hatt kapasitet til å ta imot fra både sykehus og direkte fra hjemmet/legevakt gjennom hele 2018.

Det merkes et økende press på rus-/og psykiatritjenesten, ettersom flere nå skal få hjelp for sine helseplager i kommunen og ikke i like stor grad i 2.linjetjenesten.

KAD- somatikk

Utarbeidet et tilbud om *kommunal akutt døgnplass* sammen med 5 samarbeidskommuner (FARTT-kommunene) i Nord- Østerdalen, dette etter lovendringen 01.01.16. Tilbudet gis ved kjøp av plasser på Tynset Sykehus og tjenestetilbudet har fungert godt for kommunens innbyggere.

KAD- rus-/psykiatri

Fra 010117 ble dette en lovpålagt tjeneste for kommunene. I Tolga opprettet vi etter hvert et tilbud knyttet til et rom ved Omsorgstunet fra juli 2017. Prosedyrer er utarbeidet og tilbudet er benyttet av en pasient i 4 døgn i 2017. Tjenestetilbudet er under utvikling og evaluering for å bedre dette.

Frivillige organisasjoner

Mye frivillig arbeid utføres ved omsorgstunet av lag og foreninger. Det er alt fra besøk av barnehage, handlevogn fra sanitetsforeningen i Vingelen, kulturskole/skole, trekkspillklubb, sangkveld, bingo, kino og andakt. Frivillighetssentralen koordinerer mye av arbeidet samtidig med at de har ansvar for deler av matombringing. Frivillighetssentralen er en viktig samarbeidspartner for omsorgstjenesten og vi ønsker å videreutvikle samarbeidet og innholdet. Det jobbes nå med besøkstjeneste i regi av frivillighetssentralen og kommunen, dette i et samarbeid med Røde Kors. En utfordring en ser, er å få tak i nok frivillige, men vårfest og samling med faglig påfyll for frivillige våren 2017 var vellykket. Dette planlegges i 2018 også. Frivilligsentralen gjør også en innsats for inkludering av flyktninger gjennom ulike tiltak og arrangementer.

Demensteam:

Et tverrfaglig team som utreder og følger opp brukere med demens og følger opp pårørende. Teamleder har 20% tid avsatt spesielt til dette arbeidet pr i dag.

Omsorgsboliger

De 10 omsorgsboligene i bokollektivet Lyngmostua har vært i bruk siden høsten 2015. Her får beboerne tjenester som hjemmeboende, med mulighet for tilsyn og omsorg. Beboerne tilbys 4 måltider pr. døgn som kan spises i felleskap med ansatte tilstede, eller i egen leilighet dersom man ønsker. Ved utgangen av 2018 er alle 10 leiligheter bebodd. Det samme gjelder for de 10 «eldre» leilighetene i Kronmostuan. Ved inngangspartiet til Lyngmostuan er det tilrettelagt med en liten kafe. Her trives beboerne godt. Denne blir mye brukt til ulike aktiviteter og kan være en fin variasjon fra de andre oppholdsrommene. Her settes i gang ulike TV-program, spill, radio, stikkekafe, eller «fotball-pub». Gavemidler er brukt for å skape denne kaféen.

7.3.3 Oppsummering og konklusjoner

Som en del av prosjekt «Tolga kommune 2020 – Robust og bærekraftig for framtiden» har man fulgt opp føringene i styringsplattformen for Sektor Velferd. Plattformen gir sektoren en overordnet retning for arbeidet med tanke på en god, effektiv og bærekraftig tjenesteproduksjon innenfor de til enhver tid gjeldende rammer. Endringen i struktur har gjennom satt seg, og det er etablert faste fagmøter i de ulike tjenestene.

8. NAV Tolga

Etter vedtak om vertskommunesamarbeid i NAV Nord-Østerdal gikk Tolga kommune inn med 2,0 årsverk i samarbeidet fra 1.10.2018. NAV Nord-Østerdal er fra 2018 samordnet under felles ledelse og med statlig NAV-leder. Tynset kommune er vertskommune for det kommunale samarbeidet. NAV Nord-Østerdal fortsetter som et partnerskap mellom stat og kommune. Tjenester som inngår i vertskommunesamarbeidet fra kommunal side er sosialtjenesten, herunder også kvalifiseringsprogrammet (KVP) og Husbank-tjenester.

Som følge av omorganiseringen ble Flyktningetjenesten gjenværende i Tolga, og er så langt ikke plassert under noen av de eksisterende enhetene i sektor velferd. Tjenesten har inntil videre vært organisert direkte under sektorleder velferd.

3521 Driftstilskudd TOS ASVO A/S

Arbeidsmarkedsbedriften TOS ASVO er et aksjeselskap som eies med like deler av kommunene Os og Tolga. Bedriften er godkjent for til sammen 20 tiltaksplasser, 5 plasser i tiltaket arbeidsforberedende trening (AFT) og 15 varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA) for personer med uføretrygd. Varig tilrettelagte arbeidsplasser finansieres av NAV stat og Tolga kommune i fellesskap med fordelingen $\frac{3}{4}$ fra staten og $\frac{1}{4}$ fra kommunen.

3522 Driftstilskudd Meskano

Meskano er regionens største attføringsbedrift og tiltaksarrangør. Bedriften er eid av kommunene Tynset, Os, Tolga, Rendalen, Alvdal og Folldal. Bedriftens formål og samfunnsoppdrag er å avklare, kvalifisere og formidle personer fra passive ordninger til et ordinært arbeidsmarked eller til utdanning. Kommunen betaler driftstilskudd for varig tilrettelagt arbeidsplasser (VTA). NAV Tolga har hatt 2 personer på VTA-plass i 2017.

Bosetting og inkludering (Flyktningetjenesten) i Tolga

Flyktningetjenesten var i begynnelsen av 2018 organisert som en del av NAV Tolga der NAV-leder var virksomhetsleder for tjenesten. Tjenesten ble etter opprettelsen av NAV Nord-Østerdal sommeren 2018 lagt direkte under sektorleder for velferd.

Tjenesten var i 2018 først bemannet med 2,2 årsverk – senere 1,7 årsverk.

- Programrådgiver for introduksjonsprogrammet: 70 % stilling
- Koordinator for samfunnsdeltakelse: 50% stilling (fram til 1.august)
- Koordinator for bosetting og inkludering; 100 % stilling (70% fra 1 desember)
- Kulturtolk og boveileder: (30% fra 1 desember)

Tolga kommune har i 2018 bosatt i alt 9 personer inkludert familieforeninger. På tross av politisk vedtak om at kommunen ønsket å ta imot flyktninger også i 2018, ble vi utgangspunktet ikke anmodet om å bosette flyktninger. Likevel fikk vi etter hvert en tilleggsanmodning på 10 personer. Dette resulterte i at vi i desember bosatte 8 kongolesiske overføringsflyktninger. I tillegg kom en person gjennom familieforening. Situasjonen beskrevet over reflekterer det generelle flyktningelandskapet i Norge nå. Det kommer svært få asylsøkere til Norge og personer som blir bosatt i kommunene er hovedsakelig kvoteflyktninger som kommer direkte fra utlandet gjennom FNs høykommissær.

Flyktningetjenesten i Tolga har gjennom mange år jobbet aktivt og godt i sitt integreringsarbeid. Blant annet har vi nylig utviklet retningslinjer i bosettingsarbeidet som skal sikre forutsigbarhet, likebehandling, transparens og selvinvolvering i bosettingsprosessen. Hovedmålet er at flyktninger bosatt i Norge skal komme i inntektsbringende arbeid og kunne forsørge seg selv i framtida.

I samsvar med sterke politiske føringer ønsker vi å spisse mer av våre ressurser mot arbeidsretting av introdeltakerne. Dette skal gjøres gjennom tettere oppfølging av språktrenings/praksisplasser og bedre kartlegging av flyktningenes kompetanse og evner. 13 personer har hatt språktreningsplass i 2018.

Flyktningetjenesten ønsker å være en pådriver for at lag, foreninger og enkeltmennesker i Tolga-samfunnet kan bli mer bevisste på hvordan man kan jobbe med inkludering i sitt daglige virke. Satsingen på å målrettet engasjere sivilsamfunnet i integreringsarbeidet har vi imidlertid måttet legge på is siden stillingsressursen knyttet til samfunnsdeltakelse (50%) ble tatt bort i 2018.

Mot slutten av året ble det opprettet en midlertidig prosjektstilling Denne ressursen skal følge opp de nybosatte kongoleserne, samt systematisere boveilednings-arbeidet rettet mot alle flyktingene i kommunen. Stillingen er finansiert gjennom at koordinator har gått ut i 30% velferdspermisjon.

Tolga har i 2018 hatt 23 deltagere i introduksjonsprogrammet. Kommunen tilrettelegger deler av undervisningen selv, en dag pr. uke (onsdager) samt program i sommerferie og øvrige ferier gjennom året. Til sammen utgjør kommunens ansvar om lag 30% av den totale undervisningen tilknyttet introduksjonsprogrammet og voksenopplæringen.

9. Interkommunale samarbeid Tolga kommune inngår i

Tiltak	Form	Budsjett 2017	Budsjett 2018	+/- i %
FIAS	A/S	2 207 000,-	2 23200,-	+1,1%
MeSkano	A/S	80 000,-	50 000,-	-37,5 %
TOS ASVO	A/S	260 000,-	260 000,-	0 %
Abakus (innkjøp)	A/S	249 000,-	260 000,-	4,4%
IKT Fjellregionen	IKS	2 940 000,-	3 224 000,-	9,7%
Revisjon Fjell	IKS	242 000,-	253 000,-	4,5%
Kontrollutvalg Fjell	IKS	149 000,.	154 000,-	3,4%
Midt-Hedmark Brann og redning	IKS	1 394 000,-	1 405 000,-	0,8%
Nord-Østerdal Musiker	Vertskommune-samarbeid	66 000,-	66 000,-	0%
Teater i Fjellregionen	Vertskommune-samarbeid	11 000,-	11 000,-	0%
PP-tjenesten. inkl logoped	Vertskommune-samarbeid	727 000,-	727 000,-	0%
Arbeidsgiver-kontroll	Vertskommune-samarbeid	139 000,-	139 000,-	0%
Legevakt + AMK	Vertskommune-samarbeid	690 000,-	700 000,-	1,4%
Jordmortjeneste	Vertskommune-samarbeid	70 000,-	68 000,-	-2,9%
Barnevern (inkludert tiltak)	Vertskommune-samarbeid	4 121 000,-	3 286 000,-	-20,3%
Geo-data	Vertskommune-samarbeid	430 000,-	460 000,-	7,0%

Tolga kommune – kommune med tæl

Skoleledersamarbeid (TATO)	Vertskommune-samarbeid	468 000,-	497 000,-	6,2%
Kultur for læring (TATO)	Vertskommune-Samarbeid	200 000,-	200 000,-	0%
Skatteoppkrever	Vertskommune-samarbeid	298 000,-	269 000,-	-9,7%
Krisesenter	Kjøp av tjeneste	117 000,-	117 000,-	0%
TFF (kjøp av institusjonsplass)	Kjøp av tjeneste	720 000,-	747 000,-	3,8%
Regionrådet for Fjellregionen	Avtalebasert samarbeid	90 000,-	90 000,-	0%
Destinasjon Røros	Avtalebasert samarbeid	163 000,-	163 000,-	0%
Verdensarvsenter	Avtalebasert samarbeid	75 000,-	75 000,-	0%
Uthusprosjekt	Avtalebasert samarbeid	20 000,-	20 000,-	0%
Sum		15 926 000,-	15 473 000,-	-2,8%

10. Investeringsprosjekter i 2018

Nedenfor angis de investeringsprosjektene som ble vedtatt for 2018 og hva som er statusen pr utgang 2018. Prosjektets nummer i budsjettdokumentet angitt i parentes bak prosjektnavnet.

Beskrivelse og status hvert enkelt investeringsprosjekt:

10.1 (5.1.1) Organisasjonstilpasning/ planarbeid

Arbeidet ikke kommet i gang i 2018 og rammen overføres til 2019 jfr. budsjettvedtak 13.12.18

10.2 (5.1.2) Gatelys

Prosjektet gjennomføres våren 2019. Investeringen på 1 700 000,- lånefinansieres.

10.3 (5.1.3) Utbedringer kommunale boliger

Enkelte tiltak er gjennomført i 2018, restramme på 160 000,- overføres til 2019.

10.4 (5.1.4) Dølmotunet - Restaurering av fjøstaket, låvebrua og bjelker i fjøset

Prosjektet er i stor grad gjennomført. Prosjektet er anslått til å koste 375 000,- kr. Lånebehov for prosjektet kr 150 000,- og av dette er 10 000,- overført til 2019.

10.5 (5.1.5) Kommuneplanens arealdel

Rullering av kommuneplanens arealdel vil kreve ekstern bistand både i forhold til prosessjobbing og jobbing med plan/kart. Totalt stipulert til kr 600 000,- og midlene overføres til 2019.

10.6 (5.1.6) Tolgensli boligfelt – infrastruktur

Arbeidet er i gang og deler av tiltakene er gjennomført. Restbeløpet på 1 370 000,- overføres til 2019.

10.7 (5.1.7) Vingelen skole og barnehage

Det er gjort et arbeid med tegninger og digitalisering av tegninger ved arkitekt på 70 000,- med bruk av ubrukte lånemidler.

10.8 (5.1.8) Ventilasjonsanlegg og rehabilitering – Tolga Helsesenter

Ventilasjonsanlegget er rehabilitert i 2018.

10.9 (5.1.9) Trafikksikkerhetstiltak – Vingelen

Rammen er brukt og en har i tillegg brukt 420 000 av ubrukte lånemidler.

10.10 (5.1.10) Lagerhall uteseksjon

Prosjektet er ikke gjennomført og prosjektet overføres til 2019. Egnet hall stipulert til kr 550 000,-. Beløpet lånefinansieres.

10.11 (5.1.11) Oppgradering kommunehuset

Det er behov for oppgradering både bibliotek og servicetorget. Det er brukt av midlene til arkitekt og tegninger, samt brannalarmsystemet. Restbeløpet på 1 550 000 overføres til 2019.

10.12 (5.1.12) Detaljplanlegging ny barnehage og nytt kulturhus

Forprosjektering og detaljplaner ferdig og prosjektet er lagt ut på anbud. Restramme på 26 230 000 overføres til 2019.

10.13 (5.1.13) Tak på Tolga kirke

Prosjektet er i stor grad gjennomført. Ubrukte midler på 100 000,- overføres til 2019.

10.14 (5.2.14) Velferdsteknologi

Det er jobbet med prosjektet i hele 2018, men det er ikke foretatt noen investering. Ramma på 125 000,- overføres til 2019.

10.14 Gang sykkelvei Tolga bru østsiden

Vedtak gjort høsten 2018 om å lånefinansiere kommunens andel på kr 295 736,-. Prosjektet ble utsatt til våren 2019 og lånerammen overføres i sin helhet.

10.15 Varmesentral

Nytt felles flisfyringsanlegg i Tolga sentrum. Vedtak i 2018, prosjektet er igangsatt og rammen på 9 375 000,- overføres til 2019.

11. Investeringer – VAR-området – selvkost 2018

11.1 (5.3.2) Hovedplan – vann og avløp

Arbeidet er i gang og vil ferdigstilles i 2019. Ubrukt ramme på 590 000,- overføres til 2019.

11.2 (5.3.6) Prøveboring grunnvannsbrønn

Det er behov sikre både en reservevannkilde, muligens ny hovedvannkilde. Det er prøveboret i etter grunnvannsforekomst i Erlia. Det undersøkes nå av vannmengde og vannkvalitet på denne grunnvannskilden. Kostand var estimert til kr 250 000,- men tiltaket ble overskredet med 20 000,- dette ble finansiert av ubrukte lånemidler.

9.7 Oppsummering – generell kommentar og vurdering:

Rådmannen vurderer at de fleste investeringsprosjektene er i god rute eller under planlegging i tråd med det som er vedtatt og innen rammen av de midlene som er avsatt.